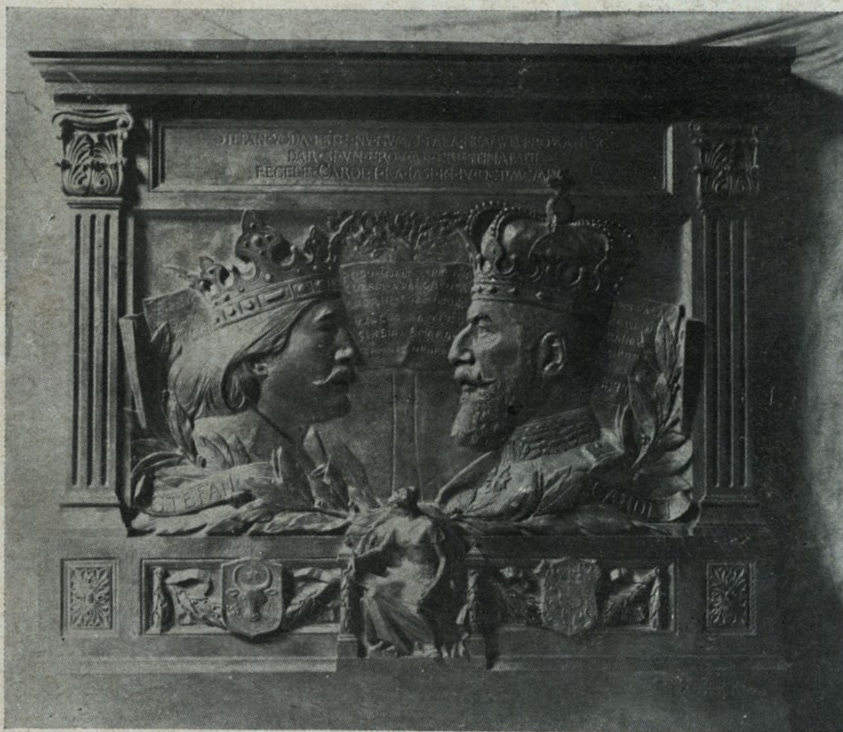
ANUL LXXVI N-RUL 2 FEBRUARIE 1943

CONVORBIRI LITERARE

DIRECTOR: I. E. TOROUȚIU

ȘTEFAN CEL MARE și REGELE CAROL I

„BUCOVINA" I. E. TOROUȚIU, BUCUREȘTI

CONVORBIRI LITERARE

REVISTĂ ÎNTEMEIATĂ DE „JUNIMEA" LA 1 MARTIE 1867

INSCRISĂ LA TRIBUNALUL ILFOV, DOSAR 647/938
ORDONANTA PREZIDENTIALA N-RUL 2708 DIN 20 FEBR. 1939.

APARE LUNAR ÎN 96—128 PAGINI

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA
BUCUREŞTI III, STR. ARGENTINA, 39
TELEFON 2-10-43

ABONAMENTUL PE AN:

PARTICULARI	500 LEI
ŞCOLI PRIMARE	500 LEI
ŞCOLI SECUNDARE	500 LEI
LIBRĂRII	750 „
OFICIALE	1500 „
STRĂINĂTATE	2000 „

ABONAMENTELE SE ACHITĂ LA INCEPÙTUL ANULUI

NUMĂRUL: PREŢUL INDICAT PE COPERTĂ

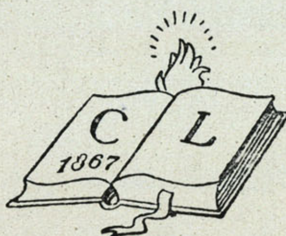
MANUSCRISELE NEPUBLICATE NU SE INAPOIAZĂ

CONVORBIRI LITERARE

ANUL LXXVI N-RUL 2 FEBRUARIE 1943

DIRECTOR: I. E. TOROUȚIU

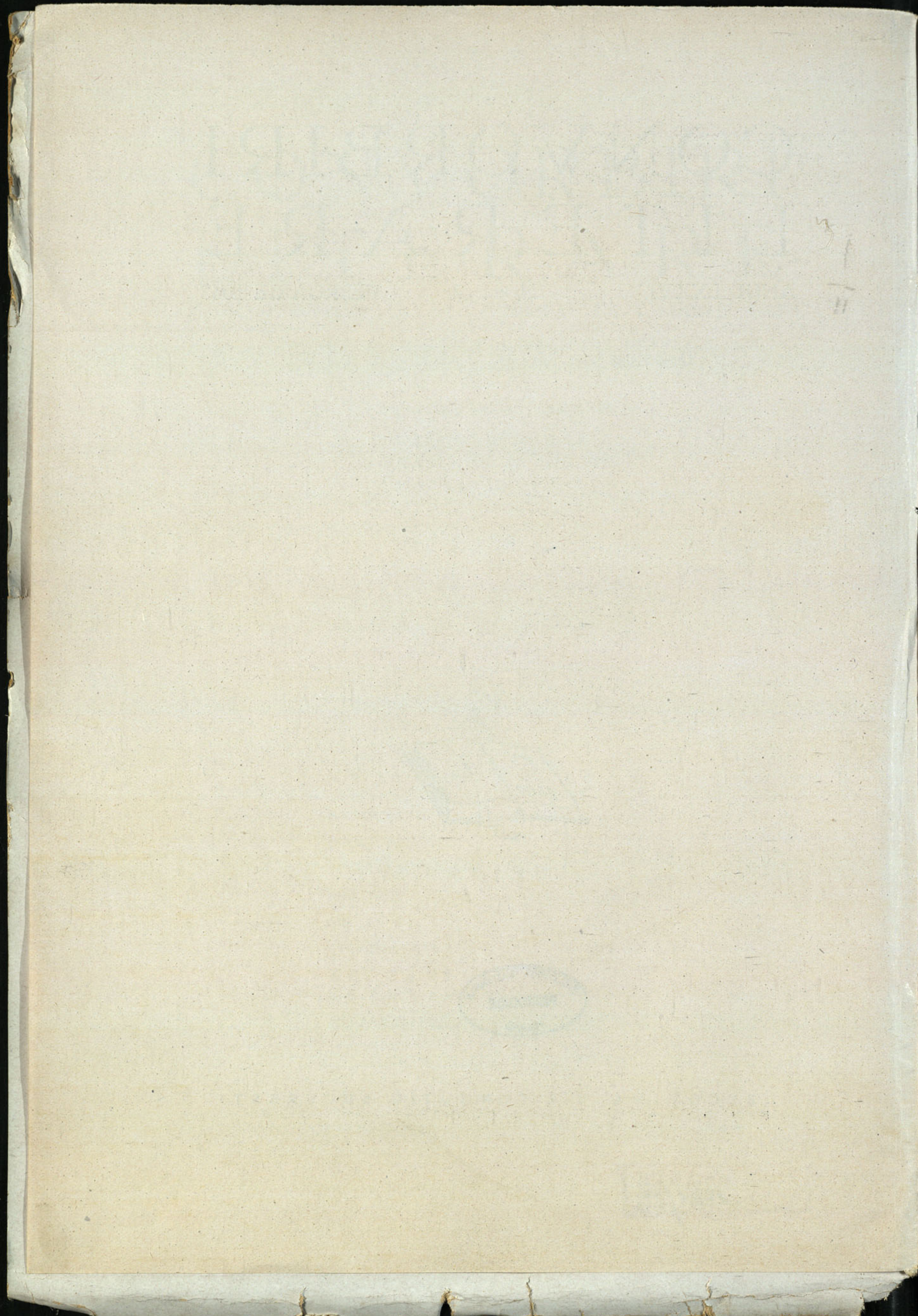
MEMBRI IN REDACȚIE:
ALEXANDRU IONESCU
TEODOR AL. MUNTEANU
ȘTEFAN CUCIUREANU

„BUCOVINA" I. E. TOROUȚIU, BUCUREȘTI

CUPRINSUL

P O E M U L C R E A Ţ I U N I I

F A C E R E A L U M I I

Un uragan năprasnic a fost la început.
Un vălmăşag de flăcări, de apă şi de lut
Se'nvolbura sălbatec într'un vârtej suprem;
Din voia Lui în cercuri a prins ca de pe ghem
Să se desfacă lumea din apriga rotire
Şi soarele fierbinte sbură în nesfârşire.

Din miile de bulgări ce se smulgeau din soare,
Un bulgăre făptură pământului i-a dat
Şi globul ca un fulger prin spaţiu aruncat,
A prins să se 'nvârtească în goană-ameţitoare.

Brăzdând nemărginirea, însufleţind pământul,
Cu bubuiri de trăsnet, se întrupa Cuvântul.

. . . .

De mii şi mii de veacuri alunecând în gol,
Pământul rupt din soare îi dă mereu ocol;
Din veac în veac mai rece, prin spaţiu, solitar,
Se'nvăluie'n lumină şi'n noapte cade iar.

. . . .

Potopuri de văpaie se varsă din tării
Şi vijelii de flăcări înfăşură pustii
Şi fulgerele plouă şi trăsnetele tună,
Trosnind se crapă scoarţa pământului în două,
Din miezul lui ţâşneşte urlând o lume nouă
Şi vâjâie prin haos o aşchie de lună...
In urma ei genunea de besnă creşte goală
Şi isbucnesc în spume oceanele de smoală,
Se'nvolbură şi roşu e ochiul cald al lunii,
Privind cum în prăpăstii se 'ncaeră simunii.

. . . .

Trec veacuri, trec amurguri, trec zori, cu miliarde,
Şi'n răsăritul veşnic tot universul arde
Şi plăsmuit din umbra ce dăruie vieţi
Un fir de lut zâmbeşte întâiei dimineţi.

P A R A D I S U L

Darnic şi bun e Creatorul în toate!
Pomii întind ramuri de rod aplecate,

Pajişti de flori scântee'n aur de soare,
Albi porumbei sboară visând peste mare.

Cele dintăi àripi bătând în văzduhuri!
Cele dintăi roze'ntrupate din duhuri!
Visele Lui albe în crini se'nfăşoară,
Visele Lui, àripi de fluturi ce sboară.

Lebezi de-argint lunec' pe ape'n lumină.
Primului om Eva-i surâde senină.
Rupe un crin şi, de mireasmă'mbătată,
Inima'n piept simte cum prinde să-i bată.

Nici un suspin, nici o durere pe chipuri,
Cerul e râs, valul e cânt pe nisipuri.

Şi glasul Celui fără moarte
Din cer Cuvântul şi-a trimis:
„Trăiţi netulburaţi de-a pururi
In pământescul Paradis!

Trăiţi cu inima, cu ochii
Visarea Celui nevăzut!
Dar nu'ncercaţi a înţelege
Puterea care v'a născut!

A cugeta la taina lumii
E o trufie diavolească.
Feriţi-vă de ochiul, care
Voi-va să vă ispitească!"

PĂCATUL

Străbat prin frunze lungi făşii de soare,
Argint e unda râului prin crâng,
Şi crengile'n zefir tremurătoare
Intind aripi de umbră şi le strâng.

Cu braţul ei mai alb ca de ninsoare,
Atinge Eva umărul lui stâng.
Din visul lui adânc Adam tresare:
— De ce mi-a spus un glas să mă înfrâng?

Dar Eva zâmbitoare a rămas.
— In cine oare să ne 'ncredem noi?
Şi omul a privit-o fără glas.

Ispita'n şoaptă le-a trecut atunci
Pe la urechi, ca vântul printre foi,
Mai dulce decât freamătul din lunci.

Iar el: — Ce taină poate să s'ascundă
Sub coaja lumii, ce îmi pasă mie,
Când aurul străfulgeră pe undă
Și în văzduh e tril de ciocârlie?

Privirile prin ramuri mi s'afundă
Pe marea de argint trandafirie
Și'ntinderea pământului rotundă
La visuri minunate mă îmbie.

Ci, într'o zi, pe când mergeau ca'n vis,
Cu ochii duși în zările senine,
Un glas a răsunat în Paradis:

„Spre ce tărâm se'ndreaptă pașii tăi?
O ! pentruce te-a fost creat pe tine
Din lut și din a soarelui văpăi ?"

Și'ntâiul om adânc a tresărit
Și'n loc să se mai bucure de slavă,
Cu ochii goi, cu inima bolnavă,
Rămase pe cărare țintuit.

„Să nu te'ntrebi ! Ființa ta-i firavă",
Ii spuse glasul Celui preamărit ;
„Ferește-te de-a gândului otravă !
Tu ești un strop, Eu sunt nemărginit !"

Dar glasul ce plutea ispititor,
Infiora tăcerile din Rai:
„De unde vii? Tu ești și nu erai!

Desleagă-te acum de Creator!
Și vei afla, urmându-mă pe mine,
Ce ești, ființa ta de unde vine".

Prin crâng ispita ochii și-i ivise,
Ii țintuiau cu vâlvătăi fierbinți
Și-i îmbiau cu dulci făgăduinți,
Pâlpâietori de farmece și vise.

Dar Omul, cu pleoapele închise,
Cu inima cuprinsă de căinți,
Simțind căderea 'ntregii lui ființi,
Să fugă de ispită se clintise;

Când Eva cu o șoaptă l-a oprit:
„Voesc să știu adâncul nesfârșit!"
El șovăie: visează sau aieve-i?

Căci glasu-i l-a încins ca o văpaie

Şi simte cum voinţa i-o înmoaie
Dorinţele din zâmbetele Evei.

Şi-au stat în loc tremurători să ştie
Ascunsul gând al Celui nevăzut,
Rupându-se din visul început.
Iar Dumnezeu păli în veşnicie.

Pe chipul heruvimilor tăcut
O lacrimă curgea trandafirie
Şi îngerii privindu-i din tărie,
Oftară cu tristeţe: „Au căzut!"

Intâii oameni nu ştiau ce'nseamnă
Tăcerea spăimântată dimprejur;
Şi se simţiră singuri amândoi.

Sufla un vânt posomorît de toamnă,
Se'ntunecase bolta de azur
Şi'ntâia oară, au văzut că's goi.

Cutremuraţi, cu sufletele goale
De visul minunat de pân'atunci,
Tăcerile frunzişului din lunci
Le năpădise inima de jale.

Iar glasul răsuna: „De-acum, în munci
Vei dobândi tainul vieţii tale
Şi sângerând te vei târî pe cale,
Să ispăşeşti călcatele porunci!"

Te-alung din sânul Raiului pierdut!
Trufia-ţi pedepsi-o-voiu prin moarte!
Şi te vei sbate'n svârcoliri deşarte,
Să înţelegi al lumii început.

Spre mine setea veşnic să te poarte,
Dar să-ţi rămân mereu necunoscut!
Să-ţi sfarămi fruntea de al tainei scut,
Să mă atingi şi să-ţi rămân departe!"

Adam şi Eva s'au privit plângând
Şi au pornit pe câmpuri în neştire,
Cu vraja Paradisului în gând.

Târziu de tot, în rumenul apus,
Au aruncat spre Rai înc'o privire
Şi'n umbra depărtărilor s'au dus.

POTOPUL

Trecut-au veacuri. Primele fiinţi
De mii de ori ţărână se făcură
Şi'n veci renăscătoarea lor făptură
Sub cer respiră frântă de dorinţi.

Din primul om popoare se născură
Şi'ncăeraţi în vrăjmăşii fierbinţi,
Copilul îi ucide pe părinţi
Şi fraţii între ei îşi poartă ură.

Trufia stăpâneşte pretutinde;
Cel bun şi drept de Cain e ucis;
Hotarele vicleanul şi le'ntinde;

Ci'n aşteptarea sfântului mister
Ce va 'nghiţi pământul în abis,
Străfulgeră luceferii pe cer.

Bătrânul Noe îşi ciopleşte
Cu barda, dintr'un chiparos,
Corabia ce va să'nfrunte
Ocean de valuri fumegos.

Bătrânul Noe încă vede
Albastrul înger ce prin vis,
Cărare neamului prin veacuri,
Vestind potopul, i-a deschis.

Din zori lucrează până'n noapte
Şi orice fulger trecător
In el stârneşte tulburare
Şi-atunci ciopleşte mai de zor.

Şi barba lui de-argint fuioare
Se'mprăştie smuncită'n vânt,
Apoi, recade mătăsoasă
Ca un talaz peste vesmânt.

Pe lângă el, mulţimi de oameni
Işi văd de drum nepăsătoare;
Puternicul de slab îşi râde,
Iar cei zgârciţi de cerşetoare.

Trufaşii umilesc norodul
Cu zâmbetele de dispreţ
Şi nimenea nu bănueşte
Ce scurte's bietele lor vieţi.

Corabia, văzând cu ochii,
Şi'naltă trupul către cer;
Răsbubuind isbesc ciocane
In jurul blândului năer.

Bătăile de maiu ce sboară
Imprăştiate'n adiere,
Sunt cele de pe urmă clipe,
Sfârşitul lumii care piere.

Şi el, alesul dintre oameni
Să ducă neamul mai departe,
Spre a scăpa creaţiunea
Dumnezeirii dela moarte,

Ia în corabie cu sine
Pe toţi ai săi; alege iute
Cele mai sfinte dintre păsări
Şi mai curate din cornute,

Şapte perechi din fiecare;
Iar dintre cele necurate
Două perechi, cum spuse Domnul,
Din orice fel de vietate.

Corabia de ochi e plină;
Toţi se privesc fără cuvânt.
Se uită Noe înc'odată
La casa lui de pe pământ.

De vulturi cerul se'negreşte,
Presimt prăpădul pământesc;
Imprăştiind fiori de ghiaţă,
Copaci în vânt se răsucesc.

Furtuna vine rotocoale,
E galben cerul de mânie.
Apune soarele pe lumea
Ce va intra în veşnicie.

Un zid de nori pe ceruri creşte,
Vuesc adâncuri de pământ
Şi crunt ciclonul se porneşte
Vestind pedeapsa Celui Sfânt.

Răsbubuind întreg pământul
Se clatină din temelii,
Ţâşnesc isvoare din adâncuri,
Se crapă naltele tării;

Torentele de ploaie urlă
Invârtejindu-se în arii,

Acoperișurile-s smulse,
Din rădăcini sunt rupți stejarii.

Aleargă lumea'nfricoșată
Și vitele pe uliți fug,
Nechează herghelii pe șesuri
Și taurii în cete mug;

Și ploaia toarnă zi și noapte,
Ajunge apa pân'la umăr,
Dispar în ea cetăți și neamuri,
Câmpii și codri fără număr.

Ocean livid e tot rotundul,
Un cer de păcură, iar jos,
Ca varul stins talazul fierbe,
Căscându-se prăpăstios.

Dar pe o creastă fumegândă
Ce arătare s'a ivit?
Pe lanțul munților de apă
Cine plutește'n nesfârșit?

N'a mai rămas o vietate
Din câte fură pe pământ.
Ce umbră crește și se sbate
In smunciturile de vânt?

Ca un gigant ieșit din neguri,
In a talazurilor voie,
Cu toate viețile de mâine
In nesfârșit s'avântă Noe!

Și zilele nenumărate
Cu nopțile de-a valma trec,
Amestecate'n besna oarbă
A nesfârșitului înnec.

Și după luni de rătăcire,
Când nourii s'au destrămat,
Corabia'ntâlni un munte
Și-a stat pe vârful Ararat.

Printre stafiile de ceață,
Pe apa neagră a genunii,
Ca niște fulgere de aur
S'a revărsat lumina lunii.

Și apele-au scăzut cu'ncetul
Și din ocean ca niște frunți
Crescând pe ceruri de sineală
Ieșiră culmile de munți.

Deschise Noe o fereastră
Lăsând să sboare-un porumbel,
Dar negăsind pământ să stee,
Se'ntoarse iarăși lângă el.

Iar când trecu o săptămână
Și-i dete drumul în senin,
In cioc i-aduse porumbelul
O rămurică de măslin.

Și după alte șapte zile,
Lăsându-l iar în cer să sboare,
S'a dus și nu se mai întoarse.
Pământul se svânta în soare.

Și din corabie, sub ceruri,
Ieșit-a Noe cu ai săi,
Infiorați de prospețimea
Seninătăților dintăi.

Și toți cu frunțile plecate
Ingenunchind atins-au lutul;
Iar din tării grăi Cel Veșnic:
„Voi faceți lumii începutul!

„Din neamul vostru se va naște
Șiragul vieților de mâni.
Vă răspândiți pe'ntreg pământul
Și peste toate fiți stăpâni!

„Dar nu vărsați o picătură
Din sângele făpturii mele!"
Și glasu-I se pierdu în corul
De heruvimi cântând prin stele.

In aburi calzi plutea pământul
De soare alb învesmântat;
Pierise'n valuri Paradisul
Și urma primului păcat.

Cetăți și neamuri înrăite
In fiorosul lanț de crime,
Cu nedreptatea și trufia
Zăceau pe veci în adâncime.

„Pământu-i moale, vântul suflă,
Grăește Noe surâzând;
Svârliți sămânța 'n patru vânturi,
Să încolțească în curând!"

Sbură o pulbere de aur
Din mânile lui Iafet

Şi toţi se minunau cum munţii
Se învesmântă în brădet.

Iar Sem sclipea de bucurie:
Din pumnu-i mare răspândite
In jurul lui, pe văi, pe dealuri,
Creşteau păduri nemărginite.

Şi Ham cu braţul prin văzduhuri
Inseamnă uriaşe arii
Şi chiotu-i prelung răsună,
Când pe câmpii răsar stejarii.

Şi lumea'ntreagă se îmbracă
In lanuri verzi, în rai de floare
Şi Noe viţa o sădeşte
Scăldat într'un ocean de soare.

TURNUL BABEL

Pluteşte Dumnezeu în slavă
Cu cetele de heruvimi,
Sunt mii de ani, de când potopul
S'a revărsat din înălţimi.

Demult e Noe printre îngeri
O creatură de lumină.
Cu dor priveşte el pământul:
„Acolo dorm pe o colină

„Şi eu şi blânda mea soţie
Şi'n mersul timpului încet,
Cu-a lor tovarăşe alături,
Vai! dorm Sem, Ham şi Iafet!"

„Nu fii mâhnit!" îi spune'n taină
Cu voce blândă Dumnezeu;
„Eu te-am chemat să fii departe
De tot ce face neamul tău.

Acum, mai mult ca'n alte veacuri,
Păcatu-i colcăie prin vine.
Priviţi de pe pământ cum urcă
Trufia lutului spre mine!"

Arhanghelii şi heruvimii
Şi îngerul corăbier
Văzură jos un turn de piatră
Urcând de pe pământ spre cer.

„Pământul negru fără suflet,
Spre cerul nostru vrea să sboare,
Adus de cel trimis acolo
Să-l schimbe în mărgăritare!

Ca şi Adam, odinioară,
Căzut e omul în păcat;
Şi'n loc din piatră să se smulgă,
In piatră s'a înfăşurat

Şi se ridică în văzduhuri,
Cu mine vrând să se măsoare!“
Din ochii îngerilor lacrimi
Picară pe pământ amare.

„Priviţi noroadele în jurul
Cetăţii care se ridică!
Roesc, se sbat, se încordează,
Uitând că omu-i o furnică.

Ei cred că'n numărul mulţimii
Le stă puterea lor întreagă,
Când ea e'n limba ce le-am dat-o
Ca între ei să se 'nţeleagă.

Le-amestec graiul; şi 'ntr'o clipă
Semeţii uriaşi ce sânt,
Ne mai putând să se priceapă,
Fără cerescul meu cuvânt,

Se vor cutremura de spaimă
Şi părăsind în câmp zidirea,
Spre patru colţuri ale lumii
Işi vor începe pribegirea.

El dă poruncă unor duhuri
Ce spre pământ pornesc în sbor.
In orice duh e-o limbă nouă,
In orice limbă un popor.

Şi strecurându-se în oameni,
O zăpăceală îi cuprinde,
Ca roiul negru de albine,
Aleargă toţi de pretutinde;

Se'mpiedică şi se răstoarnă,
Se îmbulzesc, răcnesc în cor,
Se'mprăştie şi se adună
Intr'un vârtej fulgerător.

Puţini spre cer şi'nalţă ochii
Şi'ngenunchind şoptesc o rugă,

Pe când, înţelegând pedeapsa,
Incep noroadele să fugă.

Şi turnu'n zări rămâne singur,
Deşertăciune omenească!
Şi unde-a hohotit trufia,
Pustiu 'ncepe să jelească.

TREC VEACURI

Trec veacuri după veacuri, trec milenii;
Pământul clocoteşte de păcate;
Pe cel mai slab puternicul s'abate
Şi'n zări de sânge lunecă vedenii.

Incăerate 'n negre vălmăşaguri
Noroadele cutremură întinderi
Şi'n aprigele urilor aprinderi
In două crapă ţestele baltaguri.

In piepturi late sburuesc securi
Şi caii alergând în herghelii
Deavalma calcă mame şi copii,
Lăsând în urma lor dărâmături.

Din goană smulg femei de lângă soţi,
Muşcând cu sete gurile ce ţipă
Şi prinse subt a braţului aripă
Le zdrumecă picioarele 'ntre roţi.

*
* *

Răstoarnă brazde muncitorii,
Pământul scapără scântei;
Dar tot ce seamănă pe câmpuri
Rodi-va numai pentru ei.

Un spic nu vor lăsa în urmă
Şi bob cu bob vor umple sacul
Şi câmpul gol, fără nădejde,
Il va privi plângând săracul.

La uşa lor, în miez de iarnă,
Va bate grabnic, ros de chin,
Dar ei vor râde lângă focul
Pâlpâietorului arin.

Şi uşa nu se va deschide
Şi semenul cuprins de 'nghieţ

Il vor găsi întins pe lespezi,
In zorii albei dimineți.

BETLEEM

E noaptea lumii cea mai sfântă,
Când Dumnezeu privind de sus,
S'a îndurat de chinul lumii
Să i-L trimită pe Iisus;

Pe Fiul Lui să și-L jertfească
Și să răscumpere păcatul.
E noaptea lumii cea mai sfântă,
Când i se naște Impăratul.

In slavă cetele de îngeri
Cu glasuri minunate cântă
Un imn suav de primăvară.
E noaptea lumii cea mai sfântă!

Răsună cântecul de îngeri
Și se împrăștie departe,
Vestind sfârșitul suferinții,
Lumina Celui fără moarte.

In fulgerări nemaivăzute
S'aprinde-o stea la răsărit.
E prima lacrimă căzută
Din ochii Celui nesfârșit.

E-o lacrimă de îndurare
Și părintească dăruire,
O mare lacrimă'nstelată
Strivită pentru omenire.

*
* *

In vremea-aceea vrând Cezarul
Să știe câți supuși avea,
A poruncit numărătoarea.
Și ascultând porunca sa,

In Betleem s'a dus cu Iosif
Și preacurata lui Marie
Și n'a găsit un loc să doarmă,
Ea, crinul alb de feciorie,

Ea, ce purta în sân nădejdea
Și Mântuirea lumii'ntregi,
Pe Cel proorocit din veacuri,
Păstorul peste lumi și regi!

Se strecurară într'un staul
Şi lângă vite aşternând
Un snop de paie, cu sfieală
Ei se rugară într'un gând.

Adoarme Iosif; dar Maria
Cu ochii duşi rămâne trează.
Pe uşa staulului cade
Din naltul cerului o rază.

Şi se cutremură fiinţa-I
De-un ne'nţeles fior de viaţă,
Când îngerul Gavril i-apare
Şi neclintit îi stă în faţă,

Şoptind: „Te bucură, Fecioară
De ceruri binecuvântată!"
Ea recunoaşte-acelaş înger
Ce a vestit-o altădată:

„Prin har ceresc Tu vei fi mamă
Şi de dorinţă neatinsă,
Pe Fiul Domnului vei naşte,
De Duhul Sfânt fiind cuprinsă".

Şi o lumină fără seamăn
In clip'aceea o'nfăşoară
Şi în culcuşul cald de paie
Iisus se naşte din Fecioară.

„Te scoală, Iosife!" şopteşte
Cu glas tremurător Maria.
Şi îngerii din ceruri cântă:
„Veniţi că s'a născut Messia!"

Din somnu-i blând tresare Iosif
Şi uluit de strălucire,
Ingenunchează şi sărută
Născutul mai presus de fire.

Suflarea vitelor din preajmă
Mânuţele I le mângâie
Şi Magii vin să I se'nchine
Cu aur, smirnă şi tămâie.

Şi Preacurata cumpăneşte
In inimă-I acestea toate
Şi îngereştile cuvinte
Văzând că sunt adevărate,

Se înfioară măsurându-I
Nemărginita Lui solie

Şi'mbrăţişându-L c'o privire,
Ar vrea copil ca toţi să fie.

Afară, steaua nemişcată
Cu raze'n patru zări străluce
Şi singură, de-asupra lumii,
Rămâne'n noapte ca o cruce.

FUGA ÎN EGIPT

Păstorii şi magii s'au dus;
In staul e-o linişte mare.
Fecioara şi blândul Iisus
Zâmbesc adânciţi în visare.

Şi iată, un înger de sus
Lui Iosif în somn îi apare,
Grăindu-i: „Irod pe Iisus
Ostaşi a trimis să-L omoare!

„Ucide copiii oricui,
Ca Fiul cerescului Tată
Să piară cu dânşii odată.

„Fugiţi de mâniile lui!
Te scoală, porneşte îndată
Şi 'n sânul Egiptului du-i!".

II

De zile întregi pribegesc;
Iisus pe asin cu Maria,
Şi Iosif străbate câmpia
Incinsă de focul ceresc.

In urmă se'ntinde măcelul,
Copiii sub sabie pier
Şi mamele urlă spre cer:
„De trăsnet să piară mişelul!"

III

Roşcate pustiuri de foc.
Pe calda nisipului dună,
Cu paşi melancolici s'adună
Pantere şi lei la un loc.

Zărindu-i, tresare Maria.
Apusul o scaldă'n văpăi
Şi tainic, ca'n noaptea dintăi,
De lună se umple pustia.

Se scutur'a leilor ceată,
Spre lună îşi tremur' mânia
Cu perii sburliţi şi, deodată,
Se umple de răget pustia.

Copilul la sânu-I şi-L strânge.
Iar Iosif şi-acoperă chipul;
Panterele taie nisipul;
Apusul e-o mare de sânge.

S'apropie cruntele fiare;
Maria e ceară de frică;
Dar, iată, copilul ridică
Spre ele mânuţa-I de floare,

Şi mugetul groasnic de leu
Se schimbă în blânde suspine
Şi ceata panterelor vine,
Se culcă sub zâmbetul Său;

Priveşte copilul, părinţii,
Şi'n vraja fiorului sfânt,
Adulmecă albul vesmânt,
Se joacă luându-l cu dinţii.

Şi'n umbrele nopţii ce vine,
In liniştea fără hotare,
Adorm îmblânzitele fiare,
Sub raza privirii divine.

Adoarme pantera şi leul,
Sălbatice guri de balaur,
Dar, mâini, ne'mblânzit va fi Iuda
In apriga-i sete de aur!

NAZARET

Şi Iosif părăsi deşertul
Şi împlinind ce-a spus profetul,
Spre-a trece neluaţi în seamă,
El îşi alese Nazaretul.

Pe-un dâmb de piatră ars de soare,
Printre căsuţele sărace,
Dulgherul înţelept durează
Cămin de rugă şi de pace.

Trecură anii şi copilul
Chemat pe morţi să-i reînvie,
Privind pe Iosif cum lucrează
La masa lui de dulgherie,

Căta cu ochi-I mari, extatici
La trunchiul cioturos și lung
Și se mira văzând ce lucruri
Ieșeau din lemnul dat la strung.

Și, într'o zi, s'a pus la muncă;
Și-a netezit frumos un lemn;
Maria L-a privit o clipă,
Făcând dulgherului un semn.

Și'ncremeni văzând că lemnul
Crestat cu flori și cu inele,
Scotea lumini scânteetoare,
Ca un toiag bătut cu stele.

Așa precum pe lemnul crucii,
Pe care fi-va răstignit,
Va străluci Invățătura-I
In veacul fără de sfârșit.

Pe chipul Maicii Preacurate
Picară lacrime fierbinți;
Copilul astfel i-amintise
Că se coboară dintre sfinți;

Că dragostea-I nemărginită
Ea trebuia s'o'năbușească
Și niciodată să nu uite
Menirea-I suprapământească.

IISUS ÎN TEMPLU

Primăvăratice miresme
Peste grădini sfios adie.
Demult a stat din lucru Iosif
Și-i liniște în dulgherie.

A tras zăvoarele Maria
Și la Ierusalim s'au dus
Să facă Paștele cu Iosif
Și l-au luat și pe Iisus.

Printre roirile de oameni,
Cu toți vecinii dimprejur,
Au petrecut o zi voioasă,
In rugi, în soare și azur.

Și la sfârșitul sărbătorii,
Plecând cu lumea din cetate,
Luați de apele mulțimii
Ce peste câmpuri se abate;

Stând Iosif c'un bătrân de vorbă
Şi Ea mergând printre femei,
Aproape când s'ajung'acasă,
Văd că Iisus nu-i lângă ei.

Il caută printre prieteni,
Intreabă orice trecător:
Pe drum aşteaptă să se scurgă
Şiragu'ntregului popor.

Se înoptează şi Maria
Cu glasul istovit şi sec,
Tremurătoare ca o frunză,
Intreabă umbrele ce trec:

„Nu aţi văzut venind pe cale
Un copilaş micuţ şi blând,
Cu plete lungi, cu ochi albaştri?"
Dar umbrele se duc tăcând.

Şi mama desnădăjduită
Cu ochii străbătând câmpia,
Intreabă vântul care trece
Şi'n vânt se tânguie Maria.

O împresoară ca o mare
Tăcerile de pretutinde.
Iar sus, în cer, milosul Tată
Un braţ spre Dânsa şi-l întinde,

Şi arătând-o către îngeri
Ce din înalt i-ascultă plânsul,
Şopteşte: „Astfel, cu încetul,
Se va deprinde fără dânsul!"

A plâns şi s'a rugat Maria
Ingenunchiată'n câmp pustiu;
A plâns cu lacrime amare
Intâia noapte fără fiu.

A doua zi, porni cu Iosif
Să-L caute'n cetatea sfântă.
Pe orice trecător întreabă;
Tăcerile o înspăimântă.

Coteşte uliţi după uliţi,
Se uită lung din poartă'n poartă,
Cu ochii rătăciţi aleargă,
Cu faţa pală ca de moartă.

Un şuerat îi este glasul:
„Copilul meu!" Şi'n drum, grămadă,

Nepricepând ce e cu Dânsa,
Rămân femeile s'o vadă.

Şi pasu-I fuge tot mai iute,
Ca urmărită de vedenii
Şi lacrimile în şiroaie
Ii curg din marginile genii.

Acum, spre templu se îndreaptă;
Atâta doar i-a mai rămas:
Pe lespede să'ngenuncheze,
Să dea durerilor ei glas;

De Cel Puternic să se roage
Atât de mult şi de umil,
Incât şi pietrele să plângă,
Redându-i scumpul Ei copil.

Pe uşă'n templu năvăleşte
Şi cu privirea rătăcită,
Ducându-şi mânile la gură,
Rămâne'n loc înmărmurită.

Printre bătrâni cu barbă albă,
Un copilaş cu ochi albaştri,
La întrebări le da răspunsul,
Vorbind de prooroci şi aştri.

Uimiţi sorbeau învăţătorii
Cuvântu-I plin de'nţelepciune
Şi Ea, nedumerită încă,
Se'nfiora ca de-o minune.

Necunoscut îi era glasul
Şi ale ochilor scântei,
Dar copilaşul plin de gânduri
Era Iisus, copilul ei.

Se repezi la El şi'n braţe
La piept cu dragoste L-a strâns;
Şi 'n păru-I ascunzându-şi gura,
A isbucnit Maria'n plâns.

„Te-am căutat cu denădejde!"
El a răspuns: „Au nu ştiai
Că întru cele pururi sfinte
Oricând pe mine mă găsiai?"

Şi 'n Nazaret cu El se'ntoarse
Şi ne'nţelesele-I cuvinte

O'nfiorau fără de voie,
Când şi-aducea de ele-aminte.

IN CETATEA IERUSALIMULUI

Chemat de miresmele verii,
De-azurul adâncului cer,
Lăsând Nazaretul departe
Şi munca lui grea de dulgher,

Iisus a pornit pe câmpie,
In albă cămaşă de in,
Cu plete de aur pe umeri,
Cu ochi zăbovind în senin.

Ca umbra de nour pe ape,
Prin lanuri încet se strecoară;
Un greere ţârâie tainic
In liniştea-adâncă de vară.

Dar sfânta chemare cerească
O simte în pieptu-i bătând
Şi lumea din juru-I se şterge:
I-apare Golgota în gând.

Şi 'n vreme ce turme se uită
La Dânsul cu ochii blajini,
Iisus, peste ani, îşi zăreşte
Pe frunte cununa de spini.

Prin valul dogoarei din câmpuri,
O boare de vânt nu s'abate.
Urmat doar de umbra-i prelungă,
Pătrunde Iisus în Cetate.

Semeţi aşezaţi pe-o cămilă,
Se duc negustorii la treabă;
E forfotă piaţa de lume
Şi-i zornet de bani pe tarabă.

In umeda umbră de ziduri,
Stau doldora coşuri de peşte;
Cu solzi de argint, din grămadă,
Adesea o coadă svâcneşte.

Ieşind dintre mucede case,
Vânduta pe veci lui satana,
Purtată de sclavi prin mulţime,
Surâde lasciv curtezana.

Şiraguri de mândre armate
Se par o pădure de suliţi.
Un miros de azimă caldă
Pluteşte în aer, pe uliţi.

Belşugul în val se revarsă,
Curg râuri de pâine şi poame;
Ci 'n colţuri de stradă, în zdrenţe,
Scâncesc cerşetorii de foame.

Işi şterge o lacrimă Domnul,
Cu tâmpla svâcnind de mânie:
In lume să'mpartă dreptatea
Aici în curând va să vie!

De-un orb se apropie'n taină;
Nu are argint ca să-i dee;
Dar mâna i-o trece pe frunte
Şi iată, privirea-i scântèe;

Tresare din besna orbirii
Şi'n hohot de plânset el spune:
„Văd cerul! văd alba lumină!
O! Doamne! cereasca-Ţi minune!"

Şi pleacă Iisus mai departe,
Cutreeră vechea Cetate;
Aude gemând asupriţii
Şi cinstea ce'n lanţuri se sbate.

Ii tremură inima plină
De crâncenul chin omenesc.
Şi 'n juru-I, mânate de patimi
Mulţimile surde roesc.

Târziu, se întoarce acasă.
Apusul scântèe pe lan
Şi fruntea-I pluteşte pe câmpuri,
Ca luna pe'ntins de ocean.

Şi'n vremea aceasta, departe,
Pe ţărmuri de mare'n pustie,
O umbră de om singuratec
Pe creste de stânci întârzie.

Vesmântu-i din păr de cămilă,
Incins de-o curea împrejur;
Ii flutură pletele'n vânturi,
Iar sufletu-i plin de azur.

In ochi-i cu gene stufoase
Sclipeşte roşcatul apus;

Și buzele-i arse de rugă
Șoptesc în pustiuri: „Iisus!“

E Sfântul Ioan, Proorocul,
Trimis să-L vestească pe Domnul;
Mânâncă lăcuste și miere,
Trudindu-și prin peștere somnul.

BOTEZUL DOMNULUI

E-un freamăt de glasuri în aer.
Iordanul sclipește în soare
Și țărmul e negru de lume
Ce mișună murmuitoare.

Puzderii de suflete arse
De negre păcate s'adună.
Cu scâncet și lacrimi se roagă
Și glasul Profetului tună.

El știe că vine'mpăratul
Stăpân peste turmă să fie;
O tainică voce i-o spune
Și cată mereu spre câmpie.

Și printre oameni, de odată,
Răsare El, Cel sfânt și veșnic,
Cu ochii umezi de blândețe;
Și drept ca flacăra din sfeșnic,

Inaintează către pustnic;
Ioan privește lung la El
Și se cutremură; căci Domnul
Prin vis i-a apărut la fel.

— „Nu-s vrednic, Doamne, spune dânsul,
Nici să Te-ajut să te încalți!
De ce-ai venit aici?“ — „Venit-am
Să mă botezi ca pe ceilalți.

„De mine Insumi, azi, mă lepăd“.

Și în Iordan încet coboară;
Iar undele se luminează
De-a Lui atingere ușoară.

Pân'la genunchi i-ajunge apa,
Până la brâu, până la umăr...
Și piere'n fund, lăsând de-asupra
Inele albe, fără număr.

Cu brațu'ntins, Ioan așteaptă
Clipita binecuvântată,
Când fruntea Lui cu păr de aur
Se va ivi din nou; și, iată,

Ieșind din valuri, crește'n soare
Albeața sfintei Lui făpturi,
Precum va învia din moarte
A treia zi, după Scripturi.

ISPITIREA LUI IISUS

De patruzeci de zile, în pustiu,
Iisus își poartă umbra solitară;
De veghe, noaptea, singur stă afară,
Rugându-se tăcut până târziu.

De-o stâncă brațu-și razimă ades
Și umbra Lui cu-a nopții pare una.
Dar când pe cer sclipind se urcă luna,
Cununi de foc pe fruntea lui se țes.

Vesmântu-I răvășit ca un talaz
Se încrețește'n falduri de lumină;
Scăldată'n raze fața Lui senină
Se pare'nmărmurită în extaz.

In ochi-I mari tot ceru-i oglindit;
Pe buze rugăciunea îi adie;
Doar Dumnezeu ascultă în pustie
Cuvântul Lui etern, nemărginit.

Prin post și rugi s'a deslegat de lut.
Incet trecură patruzeci de zile
Și patruzeci de nopți, ca niște file
Intoarse de un deget nevăzut.

Văzând ce palid chipu-I s'a făcut,
Tresare Dumnezeu din înălțimi.
Șoptesc în juru-I mii de heruvimi:
„Stăpân acum e duhul peste lut.

„Din clipa când Botezul l-a primit,
Și în pustiu L-aduse Sfântul Duh,
S'a fost hrănit cu raza din văzduh".
Atunci răspunde Cel nemărginit:

„Așa-l credeam, în prima zi a lumii,
Privindu-l lângă Eva, pe Adam;
Dar când ispita i-a întins un ram,
A tresărit într'unsul glasul humii

Şi a căzut, uitând de Dumnezeu.
Deşi Iisus e însuşi Fiul meu,
Spre-a şti de este gata pentru cruce,
Acuma, în ispită îl voiu duce".

. . . .

Cum arde piatra soarele din slavă,
Aşa de foame ars e trupul Lui.
In cearcăne adânci şi albăstrui
Se sbuciumă privirea Lui bolnavă.

Broboane reci îi lunecă pe chip.
Abia mai isbuteşte să se ţină
De suflet biata mână de ţărână
Şi cade fără vlagă pe nisip.

Dar simte că nu-i singur cu pustiul.
Ispita-i spune: „Dacă Tu eşti Fiul
Lui Dumnezeu, cu-a Tale sfinte mâni
Aceste pietre schimbă-le în pâni".

Işi muşcă gura care-i cere pâne.
El ştie c'ar schimba în rod pământul;
Dar neînduplecat Iisus rămâne
Şi murmură: „Azi, hrană mi-e Cuvântul!"

De cântecul ţăriilor răsună
Pustiile pământului învins;
Şi, ca un soare blond după furtună,
Zâmbeşte Dumnezeu în necuprins.

UCENICII

Pe lângă Marea Galilee,
Inaintează 'ncet Iisus.
Tăcute apele scântee
Insângerate de apus.

Cămaşa Lui de in se pare,
Prin ceaţă, vânătă, acuma.
Ades, pe albele-i picioare
Un val îşi înfăşoară spuma.

In liniştile fără margini,
Un zvon de glasuri se aude.
In faţa Lui, tremurătoare,
Cresc pe nisipurile ude

Şi'naintează două umbre;
Se fac din ce în ce mai mari.
Intoarce capul şi zăreşte
Venind din urmă-i doi pescari.

„Lăsat-am mrejele și luntrea",
Grăește unul dintre ei.
Iar Domnul: „Adevăr zic vouă:
Voi sunteți Petru și Andrei!"

„Cum, Doamne, cum de știi Tu asta?
Cu nici un om nu Te asameni!"
Și răspunzând, Iisus le spune:
„Veți fi pescuitori de oameni".

Și au chemat în mare grabă
Și pe Ioan și pe Iacob
Și fiecare 'ngenunchiat-a,
Spunându-I: „Doamne, îți sunt rob!"

* * *

Cutreerând cu ei cuprinsul,
Incepe Domnul să vestească,
Cetăților din Galileea,
Impărăția Lui cerească.

Ioan cu zâmbet feciorelnic,
Il urmărește pas cu pas,
Cu duioșie în privire
Și sfântă armonie 'n glas.

Iacòb, neprhiănitu-i frate,
Cu ochii de iubire plini,
Când doarme Domnul, împresoară
Frumosu-I chip cu flori de crini.

Și'n timp ce pilda Lui duioasă
Cu zvonul câmpului se 'ngână,
Andrei, smerit, îi scoate apă
Răcoritoare din fântână.

Iar Petru, cel spătos și mare,
Cu suflet gingaș și curat,
Ascultă propovăduirea-I
Și ceasuri stă îngândurat.

* * *

Urcând pe munți, dintre mulțime,
Privirea Lui spre El îi cheamă
Pe toți acei ce au să fie
Credinței pavăză de-aramă.

Și Filip, ce știa Scriptura
Și profețiile din ea,
Și pe Mântuitorul lumii
Atât de dornic L-aștepta,

Văzând albastra Lui privire,
Se simte'nlănţuit de El.

Subt un smochin, descoperindu-l,
L-atrage pe Natanael,

Evlaviosul ce în umbra
Mântuitorului şedea-va,
Umil şi neluat în seamă,
In taină adorându-I slava.

De lângă masa lui de vameş,
C'o vorbă-l smulge pe Matei.
Va predica învăţătura-I,
In veacuri semănând scântei.

Tadeu, văzându-L, lasă'n urmă-i
O casă'ntreagă de copii,
Să se adape din fântâna
Nemuritoarei ape vii.

Iar Toma, neîncrezătorul
De mai târziu, fără să ştie,
Vrăjit de fruntea Lui măreaţă,
Urmează pasu-I pe câmpie.

Şi Iuda Iscarioteanul,
Cu suflet veninos şi rece,
Tresare şi 'mplinind Scriptura,
In rându-apostolilor trece.

Răpit o vreme de cuvântul
Mântuitorului, visând
Măriri, putere pământească,
Se va desmetici curând;

Şi între cei din Galileea,
Fiind el singurul Iudeu,
Invins de patimă şi aur,
Il va'nşela pe Dumnezeu.

NUNTA DELA CANA

In depărtări se şterge caravana
Şi palmierii scântee în soare.
In fundul unei văi, scăldată'n floare,
Voioasă râde nunta dela Cana.

Vârtejul piere'n umbră şi răsare;
Zâmbesc bătrâni înmărmuriţi ca stana;

Cu vinul vechiu mereu se umple cana
Şi cupe se ciocnesc fumegătoare.

Adie, parcă, mâinile pe strune;
Stă mirele sfios lângă mireasă;
Din ochi povestea dragostei i-o spune;

Şi creşte veselia sgomotoasă,
Cu chiot şi cântări să încunune
Iubirea nouă, fericita casă.

Din fund de zări s'apropie Iisus,
Urmat de ucenici cu pas cuminte.
Vrăjiţi aud întâile cuvinte,
Pe care Fiul Domnului le-a spus.

Le flutură albastrele vesminte
Şi inimile cresc, se'nalţă sus.
Ci Lui vederea Canei i-a adus
Icoana Preacuratei înainte.

O simte că-i acolo, ca prin ceaţă.
Pătrund printre nuntaşi şi, faţă'n faţă,
Maria şi Isus s'au întâlnit.

Dar lumea cântă, râde mai departe,
Nebănuind că'n treacăt i-a privit
Acel ce se va naşte după moarte.

Incet, încet, furaţi de veselie,
Apostolii, uimiţi, la miri privesc
Şi farmecul vieţii pământesc
Credinţa le-o înfrânge şi-i îmbie.

Uitând de visul lor dumnezeesc,
Le sboară gândul la părinţi, soţie;
Păreri de rău în inimi le învie;
De călăuza lor se îndoesc.

In mijlocul vesmintelor frumoase,
Atât de simplu li se pare El!
Cum de-au lăsat ei, oare, fraţi şi case?

Adevărata viaţă nu-i de fel
In pribegiri şi rugi pe căi de chin
Ci'n sânul liniştitului cămin.

Dar, iată, că'ncetează veselia,
Nuntaşii tac şi cântecele pier.
„Nu mai au vin..." îi spune'ncet Maria,
Privindu-L pe Iisus cu ochi de cer.

Il roagă, fără vorbe, duioşia
Şi ochii mamei o minune-i cer.
In jos se uită mirele stingher,
Că lumea-i află astfel sărăcia.

„Nu-i ceasul meu", Isus gândeşte'n sine,
„Să mă desvălui, săvârşind un bine".
Ci'n ochii Ei o lacrimă s'arată.

Renaşte'ntreaga vieţii Lor poveste
Şi tresărind, grăeşte de odată:
„Umpleţi cu apă amforele-aceste!"

Se strâng în jurul Lui, nedumeriţi,
Nuntaşii toţi, apostolii şi mirii.
Vorbeşte rar: „Pe Domnul preamăriţi!"
Şi-i plouă cu miresme trandafirii.

„In inimă credinţa vă'ntăriţi!
Printr'ânsa vom învinge legea firii.
Cu cerul fiţi de-a pururea uniţi
Şi vă legaţi prin tainele iubirii!"

Spre bolţi o mână albă ridicând,
El apa'n vase-o binecuvântează;
O rugăciune murmură în gând;

Şi, iată: străbătută de o rază,
Tresare apa'n flăcări de rubin
Şi spumegă, schimbându-se în vin.

„Luaţi şi beţi!" Un strigăt se ridică;
Genunchii se apleacă la pământ;
Şi toţi sărută poala Celui Sfânt
Şi tremură apostolii de frică.

Credinţa în cerescul Lui Cuvânt
In suflet iar cărare îşi despică;
Şi lumea li se pare-atât de mică,
Impărătesc săracul Lui vesmânt.

Pricep că viaţa, fără El, e moartă
Şi'n timp ce lumea cupele deşartă,
I'nvăluie surâsul Lui divin;

In ochi îi scânteează veşnicia
Şi fruntea Ei, mai albă ca un crin,
Şi-o reazimă de umăru-I Maria.

Şi vestea ca un fulger se întinde,
Norodu'n jurul nunţii se adună;

Iar pe'nserat, în răsărit de lună ,
Minunea e știută pretutinde.

Bolnavi, bătrâni, tresar și ies prin tinde,
S'apropie durerile să-și spună
Și, doar atinși de mâna Lui cea bună,
Fiorul sănătății îi cuprinde.

Se'nchină întorcându-se acasă,
Căci orbul vede, umblă cel schilod,
Nebunul are mintea sănătoasă;

Iși uită toți durerile și rana,
Pe când Iisus, urmat de mult norod,
In urmă lasă nunta dela Cana.

FURTUNA PE MAREA TIBERIADEI

Se'naltă piscuri roșii spre tării,
Iar sus, pe creste, scântee zăpada;
Adoarme între munți Tiberiada
Cu apele adânci și străvezii.

Lumina lunii își aruncă spada
Prin crăpături de stânci portocalii.
Din luntrea cu vintrele argintii
Pescarii peste ape lasă nada.

Plutește leneș barca... și'ndărăt,
Pe gânduri stând Iisus, îl fură somnul.
In jurul luntrei, nouri de omăt

Răsfrânge apa, legănând pe Domnul
Ca pe o albă pajiște în floare,
Din lumea'mpărăției viitoare.

Invăluiți în raze tac pescarii,
Cuprinși de o simțire ne'nțeleasă.
Un pește de argint se sbate'n plasă
Și vântul suflă apele în arii.

Din ceruri norii tot mai jos se lasă,
Se'ntunecă a munților fruntarii
Și-un vuet înspăimântă năvodarii,
Când intră în strâmtoarea'ntunecoasă.

Infiorări de frig străbat în aer
Și marea'n vânt tresare, se frământă
Și pânzele se sbuciumă, se'ncaer;

In somnu-I, nu se mișcă fruntea sfântă;
Talazuri intră'n barcă, saltă, urlă,
Se'nalță pân'la ceruri ca o turlă.

E barca'nvârtejită'n vijelie,
De apă grea, se lasă pe o parte;
O clipă doar, o clipă îi desparte
De'ntunecata mării veșnicie.

Văzând că Domnul doarme mai departe,
In liniștita Lui cuvioșie,
Infricoșați, cu fața pământie,
Ei strigă: „Doamne! Scapă-ne de moarte!"

Iisus se scoală, glasul Lui răsună
Și întinzându-și brațul, amenință:
„Tăceți, talazuri! taci și tu, furtună!"

Și'nvinse de cereasca Lui ființă,
Talazurile mării mugitoare
I se aștern supuse la picioare.

Apoi, spre ei privirea și-o coboară:
„Credința voastră unde vă e? unde?"
Pe fețele'ngrozite curge'n unde
Talazul mării, spaima lor amară.

Din ochi se'ntreabă: „Cine se ascunde
In omul ce furtuna o doboară?"
Privirea Lui atâta e de clară
Și în străfundul inimii pătrunde.

Cutremurați în fața Lui rămân.
Inseninată marea scânteează;
In zări se stinge clocotu-i păgân.

„Cine ești Tu, ce mării dai poruncă,
Plutind în vijelie ca o rază?"
Și'n lacrimi la picioare i s'aruncă.

In aer norii negri se destramă,
Pe mare se așterne clarul lunii;
Iisus visează, rezemat de funii,
Privind pe cer a negurilor scamă.

Luceferi ard pe urmele furtunii,
Spre Dumnezeu și heruvimi îl cheamă;
Și'nconjurat de ape, ca'ntr'o ramă,
Plutește sfânt în liniștea genunii.

Intr'un târziu, o aşchie de soare
Desvăluie pe ţărmuri portocalii,
Atinge faţa Lui surâzătoare;

In adiere freamătă migdalii,
Ajung la ţărm şi coborând din lluntre,
Un nimb de foc îi scântee pe frunte.

Zâmbeşte trist: curând au să-L îngroape
Şi'n palme-şi vede petele de sânge.
Ci tot mai des în jurul Lui se strânge
Norodul cu credinţa în pleoape.

Un om îi cade în genunchi şi plânge:
„Copila mea de moarte e aproape!
Doar mâna Ta mai potae să mi-o scape!"
Şi glasul de durere i se stânge.

Pe faţa lui curg lacrimile şir;
Străpuns de milă, Domnul îl priveşte,
Grăind încet: „Să mergem, Iair!"

Pornesc, apoi, şi-l mângâie frăţeşte;
Şi'n urma lor, mulţimea şerpueşte
Sclipind în soare ca un patrafir.

Urmat de noroade, se urcă Iisus
Pe drumuri de munte, mai sus, tot mai sus.
Ajunge la casa-i; dar, lumea din poartă
Le spune: „Zadarnic! copila e moartă!"
Mâhnită, mulţimea în drum a rămas;
Şi tatăl priveşte în gol, fără glas.
Femeile'n casă se frâng de durere
Şi Domnului nimeni nimic nu-i mai cere.

Credinţa'n minune, nădejdea'n Iisus,
Odată cu moartea copilei s'au dus.
Ci Domnul îşi şterge o lacrimă grea
Se'ntoarce spre tată: „Să mergem la ea".
Şi-a fost pe la ceasul al zecelea, când,
Isus cu apostolii pragul trecând,
Văzură, prin rama ferestrei deschise,
Copila cea moartă, zâmbind ca prin vise.
Frumoasele-i plete de aur în unde
Ii curg peste umeri; pe geamuri pătrunde
Lumina de-afară; şi-o mângâie lin
Zefirul cu dulce mireasmă de crin.
I-e rumenă gura, dar faţa i-e pală
Şi ochii în cearcăne-albastre de boală
Par două pansele sculptate în ceară;
Mânuţele-i albe spun rugă de seară.

Privirea spre mamă Iisus şi-o ridică:
„Nu plânge, că doarme copila ta mică!"
Dar lumea priveşte la chipul ei rece
Şi-un zâmbet pe faţa vecinilor trece.
„O! doarme, visează copila ta dragă!"
Cu mâna să iasă pe oameni îi roagă.
Rămân numai Petru, Ioan şi părinţii.
S'apropie Domnul cu vraja credinţii,
Ia mâna copilei, suavă petală,
Şi strigă: „Micuţa mea fiică! Te scoală!"
Ca umbrele lunii ce urcă pe zid,
Pleoapele fetei încet se deschid;
Şi inima'n pieptu-i începe să bată,
Se scoală din patu-i, se uită mirată;
Cuprinsă în braţele palidei mame,
S'alintă şi râde, spunându-i: „Mi-e foame!"
Şi rude, la geamuri văzând-o, tresar;
Cu ochii de spaimă, cu faţa de var,
Aleargă de-a valma norodul s'adune,
Să vadă cu ochii cereasca minune.
O clipă şi lumea potop se revarsă
In jurul copilei din moarte întoarsă.
Şi fruntea plecându-şi-o toţi la pământ,
Sărută vesmintele Fiului sfânt.

MUNTELE FERICIRILOR

Pe drumuri de munte, mai sus, tot mai sus,
Urmat de noroade, se urcă Iisus,
Un nimb de lumină învăluie Sfântul.
Ades, câte unul i-atinge vesmântul
Şi iese dintr'ânsul cerească putere,
Se'nchide o rană, se stinge-o durere.
Ajunge pe-o culme smălţată de floare,
Umbrită de cedri şi ninsă de soare,
Cu mâna Lui dreaptă îi binecuvântă;
Curgând printre ierburi isvoarele cântă;
Şi glasu-I pluteşte adânc peste crâng:
„Ferice, ferice de ochii ce plâng!
Căci lacrima spală greşeala întreagă;
Durerea de patimi, de trup te desleagă;
Şi cine trăeşte cu sufletul doar,
Primeşte lumina cerescului har!"
Şi glasu-I pluteşte adânc peste crâng:
„Ferice, ferice de ochii ce plâng!"
Un freamăt străbate norodul, căci mulţi
De-o viaţă întreagă suspină desculţi,
La semenii veseli se uită cu jind;
Şi iată o rază în suflet mijind.
Şi vocea-I duioasă străbate văzduhul:

„Ferice, ferice săracii cu duhul!
Acela ce crede că toate le știe,
In iad se coboară cu vana-i mândrie.
Dar omul ce-L vede pe Domnul oriunde
Şi ştie că mintea-i nu-L poate pătrunde,
Infrânge întâiul fiinţii păcat,
Prin grea umilinţă cu ceru'mpăcat.
Şi vocea-I duioasă străbate văzduhul:
„Ferice, ferice săracii cu duhul!“
Un viscol de glasuri în aer s'aude;
Pleoapele toate de lacrimi sunt ude.
„Iubeşte-ţi aproapele tău, ca pe tine!
Iubeşte-ţi vrăjmaşul! răspunde-i cu bine
La răul ce-ţi face! Şi'n rugile tale,
Te roagă să-i iasă norocul în cale!
Prin dragoste toate durerile pier
Şi sufeltul vostru se urcă la cer!“
Şi mâini hotărâte să dea în vreun frate,
Incet se desfac, de mânii deslegate,
Se'ntind să desmierde cu dulci mângâieri
O frunte de semen urât până ieri.
Ii scaldă în aur apusul de soare;
Pluteşte în aer un duh de iertare.
Când umbrele serii se lasă pe fire,
Pe munte adie un imn de iubire.

O inimă numai o spintecă ciuda
Şi-i scapără ochii în umbră lui Iuda.

SCHIMBAREA LA FAŢĂ

Adoarme mulţimea în frunza ce sună,
Umbrită de cedri şi ninsă de lună.
Păstorul priveşte cu ochi de azur
Smerita Lui turmă culcată'mprejur.
El ştie că Iuda curând îl va vinde,
Că pânza uitării pe inimi se'ntinde.
In fiece suflet acum se strecoară;
Privirea-I străbate a somnului ţară
Şi vede ce ziua rămâne ascuns:
Prin somn îndoeala în mulţi a pătruns.

Se roagă la ceruri, smerit, fără glas,
Pe culmea de munte, ca stana rămas.
„Desvăluie-mi faţa de albă zăpadă!
Apostolii chipul cel veşnic să-mi vadă!
Să'nfrâng îndoeala din sufletul lor!“

Din ceruri asupră-I coboară un nor.
Când iese dintr'ânsul, schimbat e la faţă:

Ca fulgerul arde privirea-I măreaţă,
Vesmântu-I ca neaua străfulgeră viu
Şi creşte, tot creşte pe cer vioriu.

Iar Petru, Ioan şi Iacob, adormiţi,
De raza privirii în taină loviţi,
Tresar, li se pare că-i umbră de vis
Şi ochii mai tare toţi trei i-au deschis.

Alături de Domnul, profetul Ilie,
Pe caru-i de flăcări, din veacuri învie.
Şi'n dreapta-i, cu tabla de piatră în mână,
S'arată făptura lui Moise bătrână.
Vorbesc proorocii veniţi de departe,
De jertfa-I pe cruce, de cruda Lui moarte.
Şi-apostolii vorba cu ochii le-o fură:
Sunt slove ştiute din Sfânta Scriptură.
„Acum se'mplineşte Cuvântul prooroc!
Şi lumea primi-va botezul de foc!"

A Domnului faţă în noapte străluce
Şi'n spate îi creşte din umbră o cruce.
Şiroaie de sânge se scurg de pe lemn
Şi arde în haos simbolicul semn.
Un glas fără seamăn străbate pe sus:
„Acesta e Fiu-mi! Urmaţi pe Iisus!"

Deodată, profeţii în neguri dispar.
Rămâne pe culme Iisus solitar.
Apostolii palizi de spaimă se'nchină
Şi ochii şi-acopăr, orbiţi de lumină.

INTOARCEREA IN NAZARET

La Iosif, acasă, Iisus s'a întors.
In lipsă-I, Dulgherul atâta lucrat-a!
Atâţi sori apus-au! Şi'n dor, Preacurata
Atâta durere şi caere-a tors!

Bătrânu-L sărută şi-L strânge Maria
La sânu-i. Priveşte în jur, uluit,
Simţind că din cuibul de ieri fericit,
Odată cu Dânsul s'a dus bucuria.

Se uită la floarea zâmbind în fereastră:
In vreme ce mii de minuni a făcut,
O ramură nouă cu floare albastră,
Sub mâna Fecioarei, încet, a crescut.

Şi cartea citită în ultimul ceas,
Deschisă, pe masă, şi-acum a rămas,

Să poată în doru-I mereu să-I sărute
Frumoasa Lui mână pe filele mute.

* * *

Când zorii de aur pe geamuri străpung,
Lucrează cu Iosif şi Domnul la strung.
Maria-i priveşte zâmbind pe furiş
Şi-adesea rămâne cu ochii închişi,
Să'nfăşure tainic, cu grije, în minte
Priveliştea rară ce-o vede 'nainte.

* * *

Vorbeşte în Templu de viaţa din cer.
Dar lumea se strânge mai mult veninoasă,
Să vadă cu ochii ce poate să iasă
Din casa lui Iosif, sărmanul dulgher.

E Sâmbătă. Templul se umple de lume;
Făţarnicii gura şi-o strâmbă a glume;
Femeile râsul abia de şi-l ţin;
Când, intră Păstorul cu chipul senin.

Străbate mulţimea cu pasul Lui rar
Şi, drept ca moliftul, se urcă'n altar;
Spre oameni se'ntoarce; sclipesc în lumină
Frumoasele-I plete pe fruntea divină.

Şi'n liniştea mare ce'n jur s'a făcut,
S'audă, urechile toate s'ascut.
C• freamătu'n codru Cuvântu-I răsună;
Pe urmă tot creşte, ca trăsnetul tună,

Şi cade pe inimi puternic şi greu.
In aer se simte plutind Dumnezeu.
Dar, iată, în umbră, şoptind printre dinţi,
O gură se leagă de bieţi-I părinţi:

„Il crede mulţimea trimis dela cer,
Dar, orice s'ar spune, e fiu de dulgher".
Iar Domnul aude cuvântu-i şiret,
Deşi îl şoptise atât de încet;
Şi'n vreme ce lumea îi cere-o minune,
Iisus, închizându-şi pleoapele, spune:
„In ţara lui, nimeni nu este profet!"

DESPĂRŢIREA

E noapte. In somn adâncită-i odaia.
Maria şi Iosif respiră uşor.
Şi luna pe geam îşi aruncă văpaia,
O cruce de umbră scriind pe covor.

Iisus le priveşte făptura lor dragă:
E noaptea din urmă şi-i gata de drum.
Cu fruntea plecată pe lespezi se roagă
La Tatăl să-i aibă în pază, de-acum.

In vise, Maria şi Iosif suspină;
Trezindu-se'n parte, îl văd ca prin ceaţă;
Şi El, să le deie putere divină,
Incetul cu 'ncetul, se schimbă la faţă.

Maria surâde şi Iosif se'nchină:
Ca fulgerul arde privirea-I măreaţă;
Vesmântu-I, ca neaua, sclipeşte'n lumină,
Văzduhul se umple de veşnică viaţă.

In liniştea casei, un pas ca de vis...
Pe chipuri o lungă şi grea sărutare.
Şi uşa'n tăcere oftând s'a închis,
Iar umbra-I, pe câmpuri, se şterse în zare.

DUMINICA FLORIILOR

Un cer albastru ca safirul
Şi cedri antici scrişi pe zare.
Pe şes oiţe dorm în soare.
Cu foşnet iarba-şi pleacă firul.

Ierusalimul îşi arată
Palatele sclipind de-albeaţă.
Pe-o verde pajişte'nflorată
Adie râs şi zvon de viaţă.

Ca floarea soarelui smerită
Ce dintre lanuri creşte'n sus,
Dintre mulţime, liniştită,
Răsare faţa lui Iisus.

Sfielnic, ca şi ea, pe-o parte
Işi lasă chipul Lui senin.
Il vede lumea, de departe,
Venind încet, pe un asin.

Vesminte noi şi crengi în floare
In calea Domnului s'aştern,
Pe'mpărăteştile covoare
Să treacă pasul Lui etern.

Cu crengi de finic, din câmpie,
Şiraguri de femei răsar.
Şi nici o inimă nu ştie
Că Domnul merge spre Calvar.

In piepturi inima le bate,
De bucurie, tuturor:
Mântuitorul în cetate,
Azi, va intra biruitor.

Trezesc nădejdi fără hotare
Minunile ce le-a făcut:
Va şti pe duşmani să-i doboare,
Dac'a'nviat pe morţi din lut.

El, din robie să-i deslege,
A fost trimis de Dumnezeu,
Să fie cel mai mândru rege
Şi scut poporului iudeu.

Astfel gândeşte fiecare,
Slăvindu-I numele pe drum.
Dintre minuni, pe cea mai mare
Aşteaptă să o vad'acum.

De ciudă spumeg' Fariseii,
Gândind că noua Lui credinţă
I-a cucerit pe toţi Iudeii
Şi e în drum spre biruinţă.

La toate casele din cale,
Uşi şi ferestre se deschid.
Se cântă imnuri triumfale:
„Osana, Fiul lui David!"

„Isuse, zi-le lor să tacă!"
Spun Fariseii tremurând.
Iar El: „Chiar glasul de le seacă,
Striga-vor pietrele curând!"

IZGONIREA VÂNZĂTORILOR DIN TEMPLU

In Templul din Sfânta Cetate, e stinsă
Credinţa, de aur şi purpură'nvinsă.
Trufia aprinde lumina din sfeşnic,
Dar nimeni nu crede în sufletul veşnic.
In Templu, zarafii cu roşii perciuni,
Cu ochii de şarpe sticlind de minciuni,
Cu glasuri şirete'mbiind mieroase
Şi haine în zdrenţe lucind unsuroase;
In Templu, tocmindu-se, numără banii;
Cu mâini tremurânde înşeală ciobanii;
Pe lespezi, oriunde privirea-ţi întorci,
Vezi boi de vânzare şi turme de porci.
In loc să tresalte în sunet de harfă,
Sub boltă se'ntinde şiragul de marfă.

„Făcut-ați o piață cu miros de seu,
Tarabă din Casa Părintelui meu!“
Din funie Domnul își face un bici
Și'n ei se repede: „Afară de-aici!“
Și brațu'nvârtindu-și prin aer, lovește.
In dreapta și'n stânga, cu biciul trăsnește
Ii arde cu sete, împrăștie foc;
Și dând cu piciorul, răstoarnă din loc
Taraba cu aur ce sună pe jos
Și drum își despică, cu ochiu mânios,
Prin cete de oameni, răcnind ca un leu:
„Afară din Casa părintelui meu!“
Ca paie luate de apa vâltorii,
Din Templu aleargă goniți vânzătorii.

Uimit de mânia cumplitei furtuni,
Poporul se'nchină și-așteaptă minuni.
Scrâșnesc Fariseii: norodul, astfel,
Ii uită pe rabini, slăvindu-L pe El.
Puterea Lui crește, cu ochii văzând.
Ar vrea să-L sfâșie și-L blestemă'n gând.
S'adună prin colțuri, cu preoții mari,
Fățarnice chipuri, șireți cărturari;
Incep să scornească perfide minciuni,
Că-l are pe diavol, când face minuni;
Și vineți de ciudă, sălbatici de ură
Ii dau anatema și moartea i-o jură.
Cu pietre în mână, L-așteaptă în poartă;
Dar, Domnul când trece, puterea li-i moartă.
Și brațul le cade în jos, obosit;
Dar clocotul urii le crește'nmiit.

CAIAFA

„Să moară!“ răcnește Caiafa în sfat.
„Decât în robie tot neamul lăsat,
Mai bine să piară El, singur, acum!“
„Să piară!“, vorbește un preot, „dar cum?
Ce vine I-aducem? Găsiți o pricină;
Căci, altfel, poporul se poate să vină
Să sfarăme Templul în crunta-i mânie:
Străinul acesta pe morți îi învie;
Pe Lazăr din groapă l-a scos de curând;
Maria și Marta mi-au spus-o, plângând.
Bethania toată e martoră și,
Lovindu-L pe Dânsul, în noi am lovi.“

V'aduceți aminte“, un altul se scoală,
„De-acel paralitic, ca umbra, de boală?
Ii spuse doar „umblă!“ și el a umblat.
Ci Sâmbătă omul a fost vindecat!

O vină, mai mare ca asta, se poate?
Asemenea fapte sunt legi dărâmate!
Odată'ntrebându-L, în Templu, de unde
Ii vine puterea, străinul răspunde:
„Mi-a dat-o din ceruri Părintele meu!"
Pe sine se crede astfel Dumnezeu.
Căci cine din preoţii lumii, vreodată,
Ca Dânsul a spus Creatorului Tată?"
Tresare Caiafa, de ciudă străpuns:
„In sfânta cetate ca rege-a pătruns
Şi'n loc să ridice poporul iudeu,
Să-l ducă'mpotriva duşmanului său,
Să-l smulgă din neagra sclavie romană,
Pe-ai noştri din Templu îi pune pe goană!
Vrăjeşte poporul minunile Sale:
El poate'ntr'o clipă pe toţi să-i răscoale
Şi lumea întreagă o poate supune,
Dar nu vrea să facă această minune,
Urăşte puterea şi'n loc de răsboi,
El predică pacea! Nu-i pasă de noi!
Văzând împrejuru-I mulţimile toate,
Romanii din Templu curând ne vor scoate.
Să-L facem în lume să-şi spună tot gândul
Şi, astfel, din inima gloatei smulgându-L,
Svârlindu-I asupra dispreţul cetăţii,
Putea-vom pe urmă să-L dăm judecăţii".

*
* *

Norodul ce'n slavă pe Domnu-L urcase,
Se sbate, de-a valma, curgând de prin case,
Pătrunde în Templu, sub bolţile-adânci
Şi creşte cu vuet, se năruie'n brânci.
Chemaţi de mai marele Templului, vin.
S'aşteaptă sfârşitul obştescului chin.
Iudeu cu Iudeu din priviri se'nţelege;
Gândesc că Iisus se'ncunună ca rege.
Minunea cea mare acum o va face:
Goni-va Romanii, redându-le pace,
Pământuri şi aur; şi văd cum, prin El,
Renaşte şi creşte în veci Israel.

Iisus se arată'ntre două coloane.
Intreabă Caiafa cu gânduri duşmane:
„De ce'mpărăţie ades ne vorbeşti?"
Iar Domnul: „De ţara veciei cereşti!"
„Rămâi peste neamul iudeu domnitor?"
Răspuns-a: „O turmă va fi şi-un păstor.
Aduc înfrăţirea popoarelor toate
Şi lumea-i iertată de grele păcate,
Din clipa în care se'nchină la mine".

„Dar, cine ești?“ „Fiul Puterii divine!“
„Deci, nu ai venit între noi să ne scoți
Din jugul robiei: pe oamenii toți
Puterilor Tale voești să-i robești,
Mințind că-i vei duce în raiuri cerești!“
Și sute de glasuri cu răcnet de fiară
Se'nalță din sfatul iudaic: „Să piară!“
Și mâna ce'n Templu cu flori L-a primit ,
Se schimbă acuma în pumn îndârjit;
Și gura ce ieri îi cânta osanale,
Blestem și ocară I-aruncă în cale.
Deodată, norodul rămâne ca mut:
Iisus dintre dânșii s'a dus nevăzut.
„E diavol!“, cutează Caiafa să spuie.
Și oamenii urlă: „Să-L batem în cuie!“

Doar unul dintr'ânșii pe sine stăpân,
Departe de clocotul urii păgân,
Un om în cetate vestit de bogat,
Aflând despre Lazăr din morți înviat,
De-o caldă credință în Domnul pătruns,
Gândește să-L țină'n palatu-i ascuns.

*
* *

Trimite o slugă să-i deie de urmă.
Ci Domnul, departe, cu blânda Lui turmă,
Pe-o coastă de munte cu antici măslini,
Iși dăruie cele din urmă lumini.
Spre vechea cetate întinde un braț
Și Petru șoptește privind cu nesaț:
„Ce marmură albă și mândre palate!
Scântee în soare cupole de-argint!“
Iar Domnul: „Vai, ție, sărmană cetate!
Vai, oameni pierduți în sclipiri care mint!
Gonit-ați pe Fiul luminii din vatră
Și nu va rămâne nici piatră pe piatră!
Căci spadă și flăcări schimba-vor în scrum
Palate și toată sclipirea de-acum!

Dar, iată că, astăzi cu voi împreună,
De paști bucuria s'o'mpart am voit.
Presimt că ne-așteaptă cu inima bună,
Cu poarta deschisă, un om pocăit.
O slugă vedea-veți, intrând în cetate,
O amforă plină pe umăr ducând.
Porniți după dânsul pe uliți; curând
La poartă de marmură scumpă, va bate.
Urmați-l în curtea în care intra-va;
Și spuneți stăpânului casei: „Iisus
Cinează la tine, în sala de sus“.

Acela ce ține pământul și slava,
Ne-a fost pregătit-o în mândru-i palat,
In slugă supusă schimbând un bogat".
Vorbise Păstorul, văzând ca prin vis.
Plecară și totul a fost cum a zis.

Ci Iuda, încet, dintre ei s'a desprins,
Fugind printre arbori, cu scrâșnet de dinți
Și'n sfatul Caiafei de ură aprins,
Se duse să-L vândă pe treizeci de-arginți.

CINA CEA DE TAINĂ

O sală cu bolta de aur,
Pereții sculptați în stejar
Și-o masă de greu palisandru
Pe-un roșu covor ca de jar.

In fund, o fereastră arcată
In marmură albă cu vine,
In ea înrămează câmpia
Și fruntea făpturii divine.

Un soare, ca vișina coaptă,
Apune pe dealuri, departe.
O rază atinge vesmântul
Păstorului fără de moarte.

Ii cade în falduri mantaua
Pe lespede, albă grămadă;
Sfioase răsar din sandale
Picioarele Lui de zăpadă.

Pe neteda-I față de ceară
A genelor umbră se lasă,
Se mișcă încet, după soare;
Privirea-I se roagă duioasă.

Din largile mâneci învie
Frumoasele mâinilor vise,
Mai blânde ca raza luminii,
Spre bine de-a pururi deschise.

La stânga, cu ochii extatici,
Cu barba de aur, Ioan;
Și'n dreapta, măreț, Sfântul Petru,
Cu umeri și chip de oștean.

Cu rumene-albastre vesminte,
Sau ninse cu vânăt de prună,

Ca soarele unele blonde,
Apostolii masa'ncunună.

In umbra'nserării se'nalţă
Cucernice chipuri de sfinţi;
A ochilor candelă arde
Spre Domnul cu raze cuminţi.

Păstorul îşi scoate vesmântul,
Coboară din slava regească,
In care, în ziua din urmă,
Firesc se cădea să lucească;

Se uită pe sine cu totul
Şi'n vreme ce ei, fără glas,
Rămân în uimire, se duce
Şi umple cu apă un vas.

Apoi, încingându-şi mijlocul
Cu albul ştergar ne'ntinat,
Trecând dela unul la altul,
Cu zâmbetul Lui neuitat,

S'aşează'n genunchi lâng'apostoli,
El, soarele rupt dintre stele,
Şi mâinile'n apă muindu-şi,
Picioarele'ncepe să spele.

E ultima seară, când Domnul
Se află în mijlocul lor.
Şi pilda din urmă voeşte,
Astfel să le-o dea tuturor.

El ştie că duhul ispitei
Lucrează în minţi prin mândrie;
Că ea îi desparte pe oameni,
Iar Cain printr'ânsa învie.

Apostolii simt în adâncuri
Cu haru-i lucrând veşnicia.
Odată cu praful din cale,
Alunecă jos şi trufia.

Şi lutul de viaţă tresare,
Subt albele-I mâini de'mpărat.
Ferice, ferice piciorul,
Pe care Iisus l-a spălat!

Incet, ridicându-se, Domnul
Se'mbracă, s'aşează'ntre ei.
Privirile par o cunună
De lacrimi şi blânde scântei.

Iisus se ridică; se'nchină
Şi umple o cupă cu vin
Şi spune cu ochii în lacrimi:
„Cu voi am dorit să închin

Potirul acesta; luaţi-l!
Să fie slăvit Dumnezeu!
Luaţi-l şi beţi împreună !
Acesta e sângele meu;

Se varsă ca Tatăl să ierte
Păcatele lumii ce vine,
Cu sufletul plin de căinţă,
Să-şi caute pacea în mine".

Şi pâinea din faţă luând-o,
O frânge în două, spunând:
„Acesta mi-e trupul, ce jertfă
Mi-l dau pentru voi, sângerând.

Uniţi-vă'ntr'însul! Iubirea-Mi
Duceţi-o cu voi pretutinde!
Dar, vai! adevăr grăesc vouă
Că unul din voi mă va vinde!"

O fierbere vie de glasuri,
Ca marea crescând în furtună,
Se sparge de ziduri şi iarăşi
Se'nalţă, se'nvolbură, tună.

Apostolii vin împrejuru-I;
Ioan, mai iubit de stăpânu-I,
Privindu-L cu dragoste, fruntea
Sfielnic şi-o lasă pe sânu-I.

„Sunt eu?", un apostol întreabă.
Şi alţii întreabă la fel.
Iar Iuda, ca nimeni văzându-i
Tăcerea, să creadă că-i el,

S'apropie: „Cine-i, Stăpâne?"
Răspunsu-i-a Domnul în şoapte:
„Acel ce-mi va da sărutarea,
Vânzându-şi credinţa, la noapte".

Şi Iuda, ieşindu-şi din fire,
Lăsându-i pe toţi cu Iisus,
Mânat de puteri nevăzute,
Ca vântul pe uşă s'a dus.

Şi Domnu-şi urmează cuvântul,
Cu ochii pe urmele lui:

„Să credeți că Tatăl e'n mine,
Cum Eu sunt în Tatăl, vă spui.

„Mă duc dintre voi, dar plecarea-mi
Să nu vă'nspăimânte nici cum;
Căci Tatăl mă cheamă la sine,
In slavă, pe-al sângelui drum.

„Iubiți-vă unii pe alții,
Așa precum Eu v'am iubit!
Văzându-vă dragostea, lumea
Va crede în voi înmiit.

Iar cine pe voi vă alungă,
Pe mine m'alungă întâi.
Plângeți-i! Pe-aceia i-așteaptă
A iadului negre văpăi".

„Dar unde pleca-vei?" întreabă
Apostolul Petru, mâhnit.
„Pe drumul", răspunde, „pe care
De toți am să fiu părăsit".

„Și-acum te urmez!", spune Petru,
„Și sufletu-mi dau pentru Tine!"
Iar Domnul: „Cuvintele mele
In minte păstrează-le bine:

Că n'are s'apuce la noapte
Să cânte cocoșul și tu
De trei ori te lepezi de mine!"
Iar Petru, în lacrimi, tăcu.

„Și-acum, împlinească-se toate
Cuvintele Tatălui meu!
Veniți, după mine, cu toții!
Veniți! M'a chemat Dumnezeu!"

Și Domnul din jilțu-I se scoală,
Apostolii, triști, îl urmează.
In Petru o teamă'ncolțește
Și gândul de-a-L ține în pază,

Il face să strângă sub mantă
Al săbiei rece mâner.
Și toți, prin deschiderea porții,
Par umbre înscrise pe cer.

Și sala cu bolta de aur,
Pereții sculptați în stejar,
Și masa de greu palisandru
Pe roșul covor ca de jar,

Rămân, adâncindu-se'n noapte,
In curgerea clipelor grele.
In urmă uitată, o frunte
Alunecă'ncet printre ele;

E Sfântul Ioan; se apleacă
Şi cade'n genunchi, să sărute
Pe lespezi de marmură, umbra
Şi urmele Domnului mute.

GHETSIMANI

Pe muntele Măslinilor, urcând,
Cei unsprezece-apostoli îl urmează.
Prin arbori nu străbate nici o rază,
Doar vântul primăverii suflă blând.

Din frunze iese luna'nsângerată,
Pe stânci tresar din umbra lor măslinii
Şi 'nvăluiţi în mantia luminii,
Păstorului cărarea i-o arată.

Cu fruntea ca o marmoră în lună,
Se urcă umbra blândului Iisus.
Din stâncă'n stâncă, pasul Lui răsună,
Un cântec ce prin veacuri va fi spus.

Şi fiecare clipă ce se duce,
Din inimă îi smulge un suspin,
Căci simte cum L-apropie de cruce
Şi-şi vede fruntea sângerând în spin.

Işi aminteşte calea grea şi lungă
Ce pe pământ şi'n om a străbătut
Şi-acum, sfârşind-o, parc'ar vrea s'ajungă
Tot mai târziu, şi-ades, în loc, stă mut.

Se urcă'ncet, în grea singurătate
Şi inima sfârşitul parcă-I bate.
Trecând pe subt umbrosul rămuriş,
Se stinge faţa Lui îngândurată.
Dar, iat'ajung pe culmi, şi'n luminiş,
Grădina Ghetsimani se arată.

De-argint se par măslinii; jos, pe iarbă,
Talaz de aur tremură topit;
Şi-apostolii cu scânteeri în barbă,
Privesc în jur cu ochiu înmărmurit.

Şi a chemat la sine pe Ioan,
Iacob şi Petru, şi le-a spus mâhnit:

„E-aproape mâna crudului duşman
Şi sufletu-mi se simte părăsit.

„Rămâneţi lângă mine în veghere,
Căci inima-mi atâta-i de pustie,
Că până voiu intra în veşnicie,
Voiu geme în amarnică durere".

Şi Domnul cu simţirea chinuită
De ceasul împlinirilor din carte,
Spunându-le să fugă de ispită,
Se duse să se roage mai departe.

Cum sta în lună drept, o jumătate
Părea lumină, alta întuneric.
Şi mâinile în rugă'mpreunate,
Minune de argint, sclipiau feeric.

Căzu'n genunchi cu fruntea pe pământ
Şi pumnii Lui se frânseră'n durere.
Sbucni în plâns: „Părintele meu sfânt,
Prea multă suferinţă mi-se cere!

„Pe Fiul tău iubit, ca pe-un tâlhar,
Ciocanele pe cruce îl vor bate,
Strivindu-L în dureri nemăsurate.
Alungă dela mine-acest pahar!

Dar, dacă voia Ta la fel rămâne,
Putere dă-mi să le îndur, Stăpâne!"

Şi'n chinuri svârcolindu-se cumplit,
Simţind pe trup lovirile de bice,
Pe frunte stropi de sânge s'au ivit
Şi-au început pe lespede să pice.

Sdrobit, s'a ridicat din rugăciune
Şi spre apostoli pasul şi-a'ndreptat
Şi i-a găsit dormind de-amărăciune
Şi i-a trezit din somn şi i-a mustrat.

„Sculaţi-vă! sculaţi-vă din vis
Şi vă rugaţi cu inima smerită
Să nu intraţi vre unul în ispită!"

Şi cum vorbia, frunzişul s'a deschis,

Cu arme, cu făclii şi felinare,
O ceată de ostaşi şi slujitori
Ţâşniră dintre pomi. In fruntea lor,
Sta Iuda cu priviri scăpărătoare.

Spre ceată aplecându-se, a spus:
„Spre-a nu scăpa din mână prada mea,
Pe unul dintre ei voiu săruta.
Să-l ridicați: acela e Iisus!“

Cu aere de milă, prefăcut,
S'apropie de Domnul, pocăit,
Şi pe obrazu-I alb, neprihănit,
Işi pune tâlhărescul lui sărut.

Până'n adânc Isus se înspăimântă
Şi chipul i se face ca de var,
Pleoapele-i se'nchid, privirea-I sfântă
Să nu mai vadă chipul de tâlhar.

Ci-i spune: „Prin sărutul tău făţarnic,
Dai prins pe Fiul Domnului! dar, vai!
Curând de tot, te vei căi amarnic
Şi, singur, Iudo, plată ai să-ţi dai!“
„Şi-acum, ostaşi, luaţi-mă cu voi!“
C,i auzindu-i glasul, înapoi
Se traseră din faţa Celui Sfânt
Şi au căzut cu fruntea la pământ.

„Sculaţi-vă de jos şi mă luaţi!“

Cu funie îl leagă doi soldaţi;
Dar Petru scoate sabia'n mânie
Şi unui rob urechea i-o sfâşie.

Iar Domnul: „Pune-ţi sabia în teacă!
Voesc să beau paharul ce mi-i scris“.
Şi ochii Lui pe rob lăsând să-i treacă,
Insângerata rană i s'a'nchis.

* * *

Târziu, când la Caiafa era dus
Şi aruncat Păstorul în osândă,
Pe-afară, Petru tot mai sta la pândă.
Ostaşi iscoditori l-au întrebat
De este ucenic de-al lui Iisus
Şi Petru, de trei ori, s'a lepădat.

Un cântec de cocoş i-aduse-aminte
Ciudatele Păstorului cuvinte.
Căindu-se amar, cu chipul stâns,
S'a dus în noapte Petru şi a plâns.

JUDECATA

Palatul alb pe ape frânt,
Se'nalţă falnic în lumină;

De lume curtea lui e plină;
Sub bolţi de marmură senină,
In el, se judecă un Sfânt.

Ostaşi cu suliţi înconjoară
Invinuitul şi, prelung,
Pilat priveşte'ntâia oară,
Frumoasa-I frunte solitară
Şi ochi-I care îl străpung.

Poporul moartea Lui o cere
Şi-o vorbă n'a putut să-I scoată.
Pe scări, în curte revărsată,
Mulţimea-i mare'nfuriată,
Isus o stâncă de tăcere.

Ei, ce-au voit să-i desrobească,
Văzând că predică iubirea,
I-aduc, acum, învinuirea
Că vrea coroană'mpărătească.

Cuprins de vraja Lui divină,
Pilat deschide uşa'n soare
Şi'n faţa lumii când apare,
Grăeşte: „N'are nici o vină!"

Un urlet aprig de mânie
Norodul auzind a scos
Şi mii de voci în vijelie
Fierbeau, cerând cu lăcomie
Să-L răstignească pe Hristos.

Era, pe-atuncea, obicei
Ca'n prag de Paşti, Pilat să scoată
Din temniţa întunecată
Un osândit cerut de ei.

Şi se găsea în închisoare
Un ucigaş spăimântător,
Baràba. Nici o îndurare
N'ar fi putut trezi'n popor.
„Pe cine liberăm?" le-a spus;
„Pe ucigaş sau pe Iisus?"

Şi, fără ca s'o mişte slaba
Mântuitorului făptură,
Mulţimea clocotind de ură,
Din mii de guri făcând o gură,
Răcni ca tunetul: „Baràba!"

Şi cum Pilat, oftând amar,
Privea nevinovatul trist,

S'a ridicat un glas barbar:
„Duşman îi este lui Cezar,
Acel ce apără pe Christ!"

Şi cum creştea furia lor,
Un tremur trupul i-a cuprins.
Ameninţări de neînvins
Ţâşneau din setea de omor
A'ntărâtatului popor.

Pilat, simţindu-se înfrânt,
Ieşind în faţa tuturor,
Pe mâini cu apă s'a spălat,
Strigând: „Mă simt nevinovat
De sângele acestui Sfânt!"

Şi L-a lăsat în voia lor.

CALVARUL

Pe drumul Golgotei, pestriţă mulţime
Se urcă în valuri; întâi, preoţime
Cu bărbile râuri curgând pe vesminte,
Perciuni ce scântee în soare fierbinte,
Cu nasuri de vultur şi buze cărnoase;
Pe urmă, Romanii, în coifuri lucioase,
Cu braţe de-aramă, cu piepturi în zale,
Cu pulpele strânse'n curea de sandale.
Bătrâni şi copii, Cărturari, Farisei,
Innoată în roiul crescând de femei.
Şi lumea din case tot curge şuvoi,
Când valul sfârşeşte, cresc altele noi.

In marea mulţimii de soare scăldată,
In mijloc, răsare o roşie pată.
Incet, se târăşte, pe greul suiş.
Iudeii la dânsa se uită pieziş,
Căci pata e-o mantie lungă, atârnă
Pe umeri ce poartă o cruce din bârnă.
E crucea Golgotei înaltă şi grea
Şi umăru-I geme, se frânge subt ea.
In ochii cu cearcăne-adânci, albăstrui,
In flacără pâlpâie sufletul Lui.
Gândeşte că'n marea-I putere cerească,
El poate din juru-I pe toţi să-i strivească;
Dar vede oceanul de suflete'n faţă,
Noroadele care de chipu-I s'agaţă,
Şi-aude prin ceaţă venind din milenii
Căinţa pe dangătul blândelor denii
Şi fumul tămâiei ce urcă uşor,

Spre Tatăl din ceruri a-tot-ziditor;
Şi'ndură'n tăcere durerile humii,
Să spele cu sânge păcatele lumii.
La gândul că toate acestea s'ar stânge,
Ii scântee ochii în lacrimi de sânge,
Ce curg în şiroaie pe chipul Lui supt
Şi bicele plouă pe trup ne'ntrerupt.

Mantaua de purpură zdreanţă-i pe umăr,
Pe alba Lui piele ies răni fără număr,
Ci neagra cunună'mpletită din spini
Imprăştie'n juru-I un nimb de lumini.
Il văd credincioşii, îi simt veşnicia.
In urmă, cu hohote plânge Maria.

Subt cruce, se clatină Domnul şi'n loc,
Răsuflă o clipă; dar biciul de foc
Ii şfichiuie carnea de sânge brăzdată.
Slăbeşte şi simte că n'o să mai poată
Să mişte. O palmă îi cade pe faţă.
Pe ochi i se lasă o pânză de ceaţă.
Abia de mai poate în juru-I să vadă;
Se frânge şi cade subt cruce grămadă.

Sunt mulţi împrejuru-I ce-ar vrea să-L ridice;
Dar teama de rabini şi groaza de bice,
Ii ţine de-o parte. Maria, pe jos,
E frântă de chinuri. Cu mers sfiicios,
O tânără numai îşi leapădă frica:
Şi vine la Domnul, plângând: Veronica.

Pe faţa-I bătută aşterne-o năframă;
O şterge de lacrimi cu grijă de mamă.
Iar Domnul îşi vine, încet, în simţiri
Şi-asupră-i ridică duioase priviri.
Ci dânsa tresare, surâde ca'n vis,
Văzând pe năframă obrazu-I înscris.

RĂSTIGNIREA

Pe culmea Golgotei, în soare, trei cruci se înalţă pe cer;
Trei trupuri pe ele-s bătute cu negre piroane de fier.
Lumina le'ncinge din spate şi scrise'n albastru se par.
Iar jos, la picioare, se mişcă năprasnicul lumii viespar.

O mare de glasuri în aer îşi vântură valul etern
Şi razele, ţinte de aur, prin braţe de cruce se cern.
Vesmântul şi-l sfâşie-un rabin şi râde cu hohot sălbatec,
Privind Răstignitul ce arde în chinuri pe-al crucii jăratec.

In stânga şi'n dreapta, tâlharii cu feţele strâmbe de chin
Şi'n mijloc, mai alb ca zăpada, Iisus, iertător şi divin.
Tovarăşii Lui în durere, adesea, un urlet aruncă
Şi muşchii pe faţă se umflă de-a sângelui aprigă muncă.

Iar unul spre Domnul rânjeşte, hidos arătându-şi un colţ.
Iisus, neclintit, îşi ridică albaştrii Lui ochi către bolţi.
Ci glasul tâlharului strigă: „De eşti Impăratul Hristos,
Te smulge pe Tine din cuie şi trupul coboară-Ţi-L jos!".

Cum fierbe o mare în clocot, când apele'n maluri ajung,
Mulţimea se sparge, deodată, în hohot de râset prelung.
Tresare tâlharul din dreapta şi inima-i crudă se'nmoaie
Şi celui din stânga grăeşte, cu ochi scăpărând de văpaie:

„N'ai teamă de ceruri? la moarte şi tu, ca şi El, osândit!
Şi El fără vină e-aicea; iar în omor ne-am mânjit!"
Apoi, spre Iisus se înderaptă cu tremur de plâns în cuvinte:
„O! Doamne! când fi-vei în ceruri, adu-ţi şi de mine aminte!"
Iisus se'nfioară de milă, privind lăcrimatu-i obraz
Şi-i spune: „In raiul cel veşnic, cu mine intra-vei chiar azi".

Priveşte prelung Magdalena la fruntea-I de spini sângerată,
La gura-I ce arde de sete şi cade'n genunchi, fulgerată
De-albastra-I privire cerească, în care-a citit veşnicia;
Şi plânge amarnic şi geme şi părul şi-l smulge Maria.

Şi marele preot, Caiafa, se uită la Domnul pieziş
Şi-i spune cu zâmbete, ochii ţinându-şi o clipă închişi:
„Pe mulţi mântuit-ai; pe Tine, rămâne acum să te mântui!"
Pe faţa Lui, albă ca varul, o palmă aşterne cuvântu-i.

Se tulbură'n suflet; îi vine să sfarme'n mânie puterea
Ce-L leagă de cruce, din palme să smulgă'ntr'o clipă durerea;
Şi hohotul lumii se urcă, de-un hohot mai mare urmat
Şi pietrele sboară pe trupu-I şi gem de sânge scăldat.

Mulţimea îl blestemă, urlă, îl scuipă şi strigă mereu:
„Priviţi! Impăratul Iudeei! Priviţi pe Isus-Dumnezeu!"
Iar El atârnând fără vlagă, se roagă la ceruri fierbinte:
„Nici unul nu ştie ce face! O! iartă-i pe dânşii, Părinte!"
Şi capul, deodată, îi cade, şi ochi-I se'nchid dureros,
Şi sufletul dându-şi, rămâne ca piatra pe cruce Hristos.

Şi-a fost pe la ceasul al şaselea, când,
Prin aer un vuet din ceruri trecând,

Se stinge lumina de soare, iar vântul
Porneşte şi urlă'n cutremur pământul;

Se'ntunecă bolta şi-o negură deasă
De-asupra Golgotei, pe lume se lasă;

Mulţimea se strânge de-a valma, de frică
Şi Templul în două sfărmat se despică

Şi stâncile crapă, copacii se'ndoaie
Şi fulgere roşii, ca şerpi de văpaie,

Sfâşie tăria, şi'n flăcări ce pier,
Trei cruci pe Golgota se 'nalţă spre cer.

In ceaţă'nlemnită făptura cerească
Subt ochii mulţimii începe să crească
Şi fruntea în nouri se'nalţă mai tare
Şi braţele'ntinse din zare în zare,
Ameninţă lumea cu pete de sânge.
Mulţimea se bate în piepturi şi plânge,
Cu faţa în haină; e-un geamăt prelung;
In coastă cu lancea ostaşi îl străpung.
Un viscol de ghiaţă suflând de pe cruce
Indoaie mulţimea, o 'mpinge, o duce
Departe de culmea durerilor mute,
De palmele blânde în cuie bătute.

*
* *

Când luna pe cruce şi-aprinde scânteea,
S'apropie Iosif din Arimateea;
Pe Domnul din cuie îl lunecă jos;
L-înfăşură'n pânze de in şi pios
Il duce'n grădina de flori tămâiată.
Mormântul săpat într'o stâncă, s'arată
In raza luminii, subt trei chiparoşi,
Ce 'n noapte se'nalţă spre cer fioroşi.
Incet, înăuntru, îl lasă pe funii;
Il mângâie tainic văpăile lunii;
Pe groapă o lespede albă prăvale.
S'adună ostaşii de pază, în zale.
Trec ceasuri. Pe marmură, umbrele lor
S'apropie tainic mişcate de lună
Şi lungile suliţi încet se'mpreună
Şi iar se destramă spre margini şi mor.

INVIEREA

E'n noaptea a treia. Tăcere divină
Pluteşte în aer, pe'ntinsa grădină.
Ascunsă e luna în cedrii bătrâni;
Ostaşii veghează cu feţele'n mâni.
Pe lespede-i umbră şi umbră'mprejur;
Doar sus, printre nouri, spărturi de azur
Vestesc că e lună şi fluturii serii
Sfâşie c'un zumzet adâncul tăcerii.

Cocoşul vesteşte cu trâmbiţa-i zorii;
Foşnesc, ca din visuri treziţi, sicomorii.
Deodată, pe lespede-o verde lumină
Scântee ca unda de mare senină;
Văzduhul se umple de-un abur uşor;
Un cearcăn de aur crescând sclipitor
Străbate prin piatră; nălţându-se'n sus,
Cu ochii de fulger s'arată Iisus
Şi creşte, tot creşte pe cer vioriu,
Mai alb ca zăpada, străfulgeră viu;
I-adie prin aer în falduri vesmântul;
In urmă-I, tresare'n cutremur pământul,
Infrânte-s puterile morţii, înfrânte!
Alaiul de îngeri începe să cânte,
Slăvind Vestitorul de veşnică viaţă;
Spre lume se'ntoarce frumoasa Lui faţă
Şi-i dăruie alba nădejde: Iubirea,
Să'nfrângă durerea, să biruie firea,
Să uite mormântul! Şi sus, tot mai sus,
Se urcă pe trepte de aur Iisus;
L-întâmpină 'n ceruri sfioşi heruvimi;
Cutreeră veseli albastre'nălţimi
Şi cântă arhangheli cu chip luminat:
„Treziţi-vă, oameni! Hristos a 'nviat!".

Grigore Sălceanu

V Â L T O A R E A

ROMAN

XII.

Indată după publicarea rezultatului alegerilor fostul prefect descoperi, în gazeta locală a partidului, escrocheria săvârşită de prefectură în legătură cu frauda dela serviciul drumurilor. Autoritatea, somată o săptămână, în fiecare zi, în gazetă, trebui să recunoască într'o declaraţie în care arăta că lipsa dela serviciul drumurilor cade într'adevăr în sarcina prefectului Albescu nu a lui Mărginean, şi că s'a produs o eroare regretabilă când s'a dat primul comunicat.

Gazeta guvernamentală din localitate încercă să arate că regimul căzut a fost tot aşa de păcătos ori care ar fi fost persoana oficială care a sustras banul public dela destinaţia lui, şi cerea sancţiuni împotriva vinovatului. Dar campania reîncepută abia, se stinse îndată. Ea răsuna în gol. Interesul electoral trecu, şi ştirea nu mai alarmă pe nimeni.

Cu atât mai vârtos nu, pentrucă între timp Albescu, după ce căzu în alegeri, trecu în fruntea unui întreg grup dintr'un oraş muntean în partidul guvernamental. Aşa că se puse în pausare şi ancheta cerută de Mărginean, după cum se amnestiară toate delictele electorale, şi între ele şi calomnia prin presă. Aşa că Mărginean nu mai putu avea satisfacţia să vadă pedepsiţi pe gazetarii cari l-au calomniat în vremea campaniei electorale.

Fostul prefect se gândea desamăgit că probabil nici recunoaşterea escrocheriei nu s'ar fi făcut dacă ar fi rămas în fruntea judeţului prefectul care făcuse alegerile. Dar acesta fu înlocuit, drept sancţiune că guvernul nu a putut lua pe judeţ decât un singur deputat, capul de listă. Iar prefectul care-l înlocui fusese rivalul celui dintâi la prima numire. Fu în joc, deci, şi o chestiune personală, o poliţă de plătit.

Mărginean avu prilej să constate cu amărăciune şi adâncă desilusie că de ceea ce se temu în prima clipă când i se aruncă acuza de furt, nu scăpase. Numele lui bun ieşise scărmănat din toată afacerea asta. Avea prilejul să se întâlnească cu oameni — cunoscuţi vechi — în drumurile lui în Capitală, cari, din vorbă în vorbă, nu uitau să-i pună întrebarea.

— Ascultă frate ! Dar ce comedie a mai fost şi acuza cu milionul acela şi jumătate ?

El era silit să repete mereu ceea ce spusese de-atâtea ori. Şi se mira: doar s'au lămurit toate lucrurile cu escrocheria aceea, în ziare şi declaraţii oficiale !

El constată cu mâhnire adâncă fenomenul atât de des : calomnia o cetise toată lumea, dar numai foarte puţini citiră şi dovezile cari ştergeau orice pată de pe numele lui. Mai băgă de seamă că unii, şi după ce le arăta cum a ajuns să fie învinovăţit, nu-l credeau decât pe jumătate. O urmă de îndoială se vedea în ochii lor.

,,De, asta am ştiut-o eu de mult că lumea crede mai bucuros răul despre aproapele, decât binele'', îşi zicea el, dar în constatarea aceasta nu putu afla nici o mângâere.

Luase cuvântul la discuţiile asupra validărilor pentru a-şi mărturisi şi dela tribuna parlamentară convingerile sale asupra luptelor dintre partide, asupra imperativului naţional al unirii de a se aduna toate energiile naţionale într'un singur bloc. Incepu dela constatarea că alegerea lui se datoreşte bunei administraţii pe care a făcut-o în judeţ, indiferent de consideraţii de partid, lucrând cu oamenii cei mai cinstiţi şi harnici, în jurul cărora putea solidariza satele.

Işi începu vorbirea într'o expunere calmă, când cineva de pe băncile guvernamentale îl întrerupse :

— Toate-s bune ! Da ce-i cu milionul şi jumătate din fondul judeţean al drumurilor ?

Intreruperea îl biciui ca o pleasnă de foc pe obraz, şi câteva clipe rămase mut. In vremea asta se auziră râsete, strigăte de ,,huide-o'', ,,şobolanul'', ,,caşcavalul'', şi alte voci: ,,Da, să ne spună ce-i cu milionul şi jumătate ?''

Revoltat de această primire îşi reveni repede, şi povesti întreaga încercare de escrocherie, ceea ce deşteptă o furtună de invective de pe băncile opoziţiei împotriva guvernului şi majorităţilor.

Incidentul acesta îi fu însă de cel mai mare folos. De unde mai înainte vorbea liniştit, puţin greoiu, ca şi când ar fi desfăşurat o teorie asupra luptelor dintre partide, asupra blestematei divizări a energiilor naţionale, acum îşi continuă vorbirea cu însufleţire, cu o sinceritate arzătoare.. In curând câştigă atenţiunea încordată a întregei camere. Era ascultat cu tot mai multă simpatie şi adeseori cuvântarea lui fu întreruptă de aplauze unanime. Vorbi cu o mare convingere şi multe argumente despre idealul tuturora întru consolidarea unirii, asigurarea viitorului ţării, ceea ce nu se putea realiza divizând pe români prin partide, învrăjbind până şi satele, ceea ce, după el, era o adevărată crimă.

Sfârşi având un mare succes, felicitat de toată lumea care se grămădise în jurul lui îndată ce coborî dela tribună.

Fiind suspendată şedinţa pentru zece minute, eşi pe culoar, aprinzându-şi o ţigară, când simţi braţul lui Grecescu subt al său.

— Şeful vrea să te cunoască. Vino cu mine.

Preşedintele partidului era într'o cameră unde se ţineau şedinţele unei secţiuni. Acum nu era şedinţă, şi şeful era singur, frunzărind un dosar.

— Ţin să te felicit domnule deputat. Te-am ascultat cu cea mai mare atenţiune şi cu o vie plăcere. Ai mai fost parlamentar? Ai mai vorbit în Cameră ?

— Nu. E întâia oară și n'am mai fost parlamentar.

— Cu atât mai mult te felicit. Dumneata ai spus lucruri foarte interesante, adevăruri cari ar trebui să dea de gândit la toată lumea. Dar mă bucur că ai și curaj și prezență de spirit și duh polemic.

— In parlament vorbește întâia oară — interveni Grecescu, dar în două campanii electorale a ținut sute de cuvântări. Știe vorbi poporului ca puțini alții.

— Și spui că alegerea lui Grecescu și a dumitale se datorește bunei administrații de sub regimul nostru ?

— Domnule președinte, interveni din nou Grecescu, Dv. ați avut amabilitatea să mă felicitați pe mine pentru succes. Trebue să declar că meritul este al domniei-sale.

Și el povesti pe scurt și felul cum a lucrat prefectul trei ani, și felul cum a făcut cele două campanii electorale.

— Hm ! Hm ! Interesant ! zise șeful. Dar cum l-ai aflat dumneata pe d-l Mărginean ?

Grecescu lămuri că-l cunoaște de când era notar într'un sat, cu prilejul unei alegeri parțiale, și când a fost destituit fiindcă n'a executat ordinele ilegale ale prefecturii, și n'a oprit întrunirile opoziției. Sfârși spunând: „E advocatul sucursalei băncii noastre de acolo".

— Cum, advocat ? Par'că spuneai că era notar ?

— La izbucnirea războiului nu-mi luasem toate examenele de advocat. Dar mi le-am completat în primul an după unire.

— Hm ! Mă bucur. Mie-mi plac oamenii de voință. Imi pare bine că te-am cunoscut. Și încă odată, felicitările mele pentru debutul fericit.

După ce eșiră deputatul Grecescu îi zise: — I-ai făcut o foarte bună impresie. Trebue să știi că șeful felicită pe puțină lume.

Mărginean era mulțumit în primul rând, pentrucă își dădea seama că a ținut o cuvântare bună. Cuvintele lui Grecescu îl umilira oarecum ! Ce nevoe avea el de buna apreciere a șefului ? Era o distanță așa de mare între el și președinte ? Nu se gândise niciodată la asta, și nu înțălegea pentruce ar fi un favor că a voit să-l cunoască ? Totuși aprecierea lui, ca și a camerei întregei, îl măguliră; mai ales îi confirmară încrederea pe care o avea în sine însuși.

Gazetele de dimineață relevară cu simpatie cuvântarea lui și o publicară în rezumate mari. Ziarul oficial al partidului i-o publică în întregime. Redacția îi ceruse și o fotografie, dar nu avea, și-i păru ridicol să se fotografieze anume pentru a-i apărea chipul în ziar.

De succesul acesta se bucură și Emilia și copiii. Când se înapoe din Capitală află cuvântarea lui, tăiată din ziarul oficial, și încadrată, pusă deasupra patului băiatului.

Emilia, la cină, aduse din cămară și o sticlă cu șampanie.

— „Trebue să te sărbătorim și noi, tăticule. Asta e ideea mea", spuse băiatul. Tot a lui fusese și ideea de a încadra cuvântarea.

— Am cumpărat douăzeci de exemplare din ziarul cu vorbirea dumitale și o să le împart în clasă.

— Uite-uite! Nici nu știam că ești atât de vanitos, dragă Ionel.

— Nu-i vanitate! Dar vreau să-i rușinez pentrucă ei au crezut ce s'a scris mai de mult despre dumneata la gazetă.

— „Hm! De-acum am un apărător, ce-mi mai pasă?" râse Mărginean înveselit.

In prima sesiune el mai luă de trei ori cuvântul în parlament, în polemică cu deputați guvernamentali cari acuzau mereu regimul trecut de ilegalitate și imoralitate.

Esența cuvântărilor lui fură tot principii și constatări de ordin general. Dacă un partid e corupt e dovadă că e coruptă și societatea. Partidele sunt așa cum le fac oamenii, cum sunt oamenii din care sunt compuse. Ordinea morală s'a prăbușit, după războiu, pretutindenea. Societatea încă nu și-a aflat un nou echilibru spiritual. Dar trebue să-și afle. Lucrul acesta este însă imposibil fără aducerea într'o tabără a tuturor acelora cari se orientează încă după legea etică.

Câtă vreme se aleargă după voturi, se aleargă după orice om care poate spori voturile. Impărțită lumea în partide e constrânsă să alerge după voturi. Materialul uman din care se compun partidele e acelaș. Nici un partid nu poate fi mai bun, mai moral, decât societatea din care se recrutează. O regenerare grabnică nu poate veni decât din întovărășirea și acțiunea elitelor morale a caracterelor care au mai rămas, după războiu, nezdruncinate.

Vorbirile lui fură remarcate de presă, apreciate în parlament. Dar în clubul partidului începură să se ridice nedumeriri.

Erau deputați și alți membri marcanți ai clubului cari spuneau:

— Vorbește bine, incontestabil, dar nu ca un om de partid. Dimpotrivă cuvântările lui se schimbă pe alocuri în filipice împotriva partidelor, deci și împotriva propriului partid. El neagă însuși dreptul la existență al mai multor partide. Ceea ce într'un stat constituțional, cu regim democratic, cu vot universal, e o absurditate. In definitiv el pledează pentru un nou regim pentru o altă constituție, pentru o formă totalitară de Stat.

Alții îi luau apărarea.

— Par'că ar fi nevoe, în realitate, de mai multe partide? Par'că nu ar fi de-ajuns partidul național-liberal? Nu noi am creiat și consolidat micul regat român, și nu noi am făcut România mare, fără concursul altor partide? Care dintre cele nouă a venit și cu un program nou? Ce le deosebește de noi? Nimic decât ambițiile personale. Se putea ușor, fără aceste ambiții, la începutul unirii să fi aderat toate provinciile la partidul nostru. Am fi avut o continuitate de guvernământ, posibilitate de muncă constructivă, și am fi scăpat de experiențele oamenilor noui pe spinarea țării.

Unele dintre discuțiile dela club pătrundeau până la Mărginean când venia prin Capitală. Câțiva prieteni localnici îl puneau la curent. Unii îi atrăgeau atențiunea să nu mai combată partidele în cuvântările din parlament, pentrucă au ajuns a se nervosita și unii dintre căpeteniile partidului. Intr'un rând un informator îi zise:

— Combate-le pe toate afară de partidul nostru. Numai atunci te-ai încadra perfect în mentalitatea şi ideologia partidului.
Mărginean râse.

— Aş face o bună figură, n'am ce spune !

— Dar ascultă odată discursurile şefilor de partid, fie în parlament, fie în întruniri publice: combat toate partidele străine, le fac de două parale, cu conducătorii lor cu tot, le neagă dreptul la existenţă, dar pe al lor îl ridică în slava cerului.

— „N'am ambiţia să ajung şef de partid", râse deputatul.

— Dar după cum pui tu problema uşor poţi să nu mai fii nici membru al unui partid. Pentrucă nici unul nu poate fi bucuros să aibă un duşman intern aşa de primejdios.

— Duşman intern ?

— E limpede ! Cum o să se mai înfăţişeze omul înaintea alegătorilor în numele unui partid care e combătut de proprii săi membri, declarându-l nefolositor, ba chiar fără drept la existenţă.

— Mi se pare că nu sunt înţăles.

— Ba da, întru cât pledezi pentru o nouă structură de Stat.

— Eu ?

— Toată lumea vorbeşte că susţii structura de Stat totalitară.
Mărginean zâmbi.

— Nu am ambiţii de inovator. Nu mă gândesc la nici o formă totalitară. Nu sunt şi nu voiu fi un om de Stat, nici chiar un om politic. Sunt, nici mai mult nici mai puţin, decât un simplu cetăţean român care trăesc în primul deceniu al României mari. Am crezut mereu şi mai cred şi azi că după cum pentru realizarea unirii am mers toţi românii pe un singur drum, tot aşa e nevoe să facem şi acum pentru consolidarea ei. Pentru aceasta nu e nevoe de nici o schimbare de Constituţie, de nici un Stat totalitar, ci de unitatea idealului în suflete şi o activitate concentrică, frăţască. Dacă e vorba de un Stat totalitar, iată ce cred eu: că acest stat, ca ideal de viaţă, există la noi în idealul comun în aspiraţiile identice ale naţiunii de după unire, dar că el, în manifestarea externă, e oprit de politiciani, de ambiţiile lor, cari desbină poporul şi nu-l lasă să înainteze frăţeşte, cot la cot, pe un singur drum. Noi ne putem încadra toţi şi putem sprijini toţi un singur partid, fără a fi nevoe de a schimba structura Statului. In Ardeal am fost un singur partid, care reprezenta întreaga naţiune, fără constrângere, fără dictatură politică, fiindcă nici nu avem statul care ar putea face dictatura. Ordinea, supunerea, colaborarea, solidaritatea naţională izvora din conştiinţa fiecăruia, nu dintr'o impunere externă. Conştiinţa şi disciplina naţională erau factorii determinanţi ai unirii, factori interni, reali. Ce ne împiedecă să procedăm şi azi tot aşa ? Zic să procedăm, fiindcă în realitate şi azi naţiunea e unitară şi ca ideal şi ca aspiraţii politice ? Eu nu văd piedecă decât în ambiţiile şi interesele personale ale oamenilor.

— Ceea ce crezi tu e o himeră. Intr'un stat constituţional, cu vot universal, e o imposibilitate. Ar ajunge fără obiect însăşi formele constituţionale. De o pildă, alegerile ! Cum ar mai fi posibile alegerile parlamentare, judeţene, comunale; la ce ar mai folosi, cum ar mai putea fi utilizat votul universal, dacă naţiunea

s'ar concentra într'un singur partid ? Dacă-i un singur partid e logic că vor fi şi un singur rând de candidaţi. Ei vor fi aleşi din clipa candidării lor, nefiind contracandidaţi. Alegătorii pot zice cu votul lor cel mult: da ori nu, dar fără nici un efect. Pentrucă cei candidaţi vor fi aleşi cu orice număr de voturi. Dar în asemenea condiţii constituţia cu drepturile cetăţeneşti ale omului nu mai are nici un rost. A şi încetat să mai existe din ceasul în care se concentrează întreaga naţiune într'un partid. E o utopie ce crezi tu, dragul meu.

Mărginean începu să se înfierbânte în discuţie.

— Dacă dreptul de vot şi constituţionalismul peste tot e dat numai pentruca o naţiune să aibă dreptul şi putinţa a se diviza, eu renunţ bucuros la el. E o instituţie străină care nu se potriveşte la noi. Noi am eşit din furtuna veacurilor din aşa de mari primejdii, şi suntem înconjuraţi încă de altele tot aşa, dacă nu şi mai mari, în cât orice formă de stat care nu numai ne dă posibilitatea să ne divizăm şi oarecum ne chiar obligă prin principiile sale, ne este hotărît duşmană şi păgubitoare. Instinctul, conştiinţa de conservare naţională ne porunceşte strângerea rândurilor, unirea şi solidaritatea. Aceasta este adevărata constituţie spirituală, căreia din fericire până acum i se supune poporul. Cu ea trebue să samene şi constituţia statului român, ori, cel puţin să rămână de-o parte cu prescripţiile ei, şi să lase poporul să meargă după instinctul său. De altfel norocul nostru a fost că o constituţie împrumutată ca a noastră a fost mereu la marginea naţiunii. Dacă nu am fi îndemnaţi de-o pildă să votăm, cu tot votul universal, n'am merge la vot. Dar constituţia adevărată e aceea care trăeşte în conştiinţa de datorie şi de drept a poporului. La tot cazul poporul lăsat liber să voteze, n'ar vota cu entusiasm nici partide, nici oameni, ci principii: dreptatea, legalitatea, moralitatea publică, egalitatea la jertfă şi datorie, libertatea individuală în cadrele legii, buna administraţie. Iată programul politic după constituţia spirituală a poporului. E un singur program, nu ? Sufere acest program mai multe partide ? E nevoe de un regim totalitar extern care să decreteze un singur partid? E nevoe de o nouă Constituţie, care să realizeze acest program? Nu ! E nevoe numai de români cinstiţi din primul deceniu, şi poate încă din două-trei următoare ale României mari. O să caut un prilej la Cameră, poate la discuţia generală la buget, în care să desvolt mai pe larg această simplă şi umilă evanghelie a românismului adunat, după atâtea furtuni de veacuri, în Statul său naţional.

— Eu te-am ascultat, cum te ascult totdeauna, bucuros — zise prietenul —, dar nu te sfătuesc să faci ce mi-ai spus. O să-ţi câştigi — pe drumul acestor convingeri — numai duşmani şi în partid şi în presă, care, cum ştii, e în întregime democrată. N'are să te înţeleagă nimeni, cum şi mie mi-e greu să te înţăleg. Toată lumea va susţine că eşti un adept al doctrinelor politice totalitare. Mai uşor e pentru orice om să creadă aşa, decât idealul ce trăeşte în sufletul tău. Şi lumea nu o poate schimba un om.

— Nu am asemenea pretenţii. Eu mărturisesc o convingere, o credinţă, care nu se poate impune altora decât tot prin convin-

gere şi credinţă. E totuşi singura platformă morală care m'a legitimat, în conştiinţa mea, să alunec în viaţa publică. In clipa când mi-ar scăpa, eu m'aş retrage din nou acolo de unde am venit, la slujba mea de advocat, sau la moşioara mea.

Incă înainte de-a ajunge să-şi ţină cuvântarea la buget — cum îşi propusese într'o zi când venise la parlament — venia de două-trei ori pe lună, îl chemă la o parte deputatul Grecescu.

— Iată de ce este vorba, zise el. Dela o vreme partidul nostru e atacat tot mai des şi tot mai vehement în parlament. Pe semne lumea simte şubrezenia actualului guvern şi să teme să nu venim atât de repede iarăşi noi la putere. Intre astfel de împrejurări dorinţa şefului ar fi ca toate forţele parlamentare ale partidului să fie cât mai mult prezente în adunare.

— Şi, dezideratul acesta m'ar privi şi pe mine ?

— Şi încă într'un mod deosebit.

— Mă mir. Nu sunt cu nimic forţă parlamentară a partidului.

— E vorba de ceea ce cred alţii, nu de modestia noastră.

— In cazul acesta, domnule Grecescu eu voiu fi silit să renunţ la mandat. După cum ştiţi, eu am, din bunăvoinţa d-voastră o slujbă pe care trebue să mi-o împlinesc. Şi trebue să spun că de-o vreme încoace e tot mai mult de lucru, ceea ce e un fapt îmbucurător, dovadă că afacerile băncii sporesc. Eu nu pot să-mi neglijez serviciul, şi cred că nici dumneavoastră, nici partidul nu ar fi bucuros de aşa conduită.

— Da, ai dreptate. Ne-am gândit şi noi la toate. Ne-am mai gândit că şederea la Bucureşti zile în şir, e şi costisitoare, când eşti cu casa, cu familia într'altă parte a ţării. De aceea ne-am gândit să te mutăm cu totul în capitală.

Deputatul Mărginean păru înfricat. Grecescu zâmbi.

— N'ai vrea să te faci Bucureştean ? In unele privinţe poate că nu e plăcut. Dar iată ce propunere am autorizaţia să-ţi fac. La centrala Băncii de aici se face liber un loc în contencios. Ţi l-am oferi dumitale, se'nţelege tot cu contract, sau mai exact rămânând în vigoare angajamentul vechiu, cu menţiunea transferării la centrală, şi, se'nţelege, cu un spor de salar. Aşa, ai putea fi mereu prezent la şedinţele parlamentului, şi n'ai avea nici două cheltueli.

Pe faţa lui Mărginean, în vreme ce-l asculta, se puse un nor greu. Nu răspunse îndată. Nu părea că se frământă cu hotărîrea, ci cu greutatea de a putea vorbi. In sfârşit zise:

— E cea mai grea dintre toate propunerile ce mi le-aţi făcut până acum, domnule Grecescu.

— Imi place să cred însă că nu ţi-am făcut niciodată propuneri în urma cărora să fi avut de suferit.

— E adevărat, şi vă sunt foarte recunoscător. Insă aceasta de acum cred că mi-e imposibil să o primesc. Ar însemna să-mi rup viaţa în două, să mă las cu totul înghiţit de vâltoare.

Lui Grecescu îi veni să râdă de naivitatea lui. Ori care altul în locul catârului acestuia de ardelean, i-ar fi venit să sălteze de bucurie la o asemenea ofertă. Totuşi văzând seriozitatea grea ce se întipări pe faţa şi în privirile lui Mărginean, abia schiţă un zâmbet.

— Recunosc şi eu că ar fi un prag însemnat în viaţa dumitale. Dar nu văd pentru ce ţi-ai frânge viaţa în două, nici nu înţăleg de ce fel de vâltoare vorbeşti. De, însfârşit, întrega viaţă poate fi o vâltoare. Vreau să-ţi mai spun că sunt autorizat să-ţi comunic că salarul dumitale aici ar fi de treizeci şi cinci de mii lunar, şi locuinţă din patru camere şi dependinţe într'o clădire a funcţionarilor băncii, pentru care se plăteşte o chirie redusă de trei mii lei lunar.

Văzu că Mărginean rămâne mereu îngândurat, şi adause:

— Nu am mandatul să duc azi răspunsul dumitale. Vei merge acasă, te vei sfătui cu doamna şi veţi hotărî. Cred că mă poţi considera ca pe un prieten desinteresat. In această calitate îmi ţin de o datorie de conştiinţă să-ţi spun convingerea mea: e o ofertă strălucită, şi o poţi primi. Ea poate să-ţi deschidă o carieră însemnată în viaţa publică".

Trei zile cât mai stătu în Capitală şi drumul până acasă Ion Mărginean se frământă cu gândurile. Toate-i erau amare şi grele. Pe toate le amăra instinctul care-i spunea să nu primească oferta. Zadarnic căuta să vadă laturea luminoasă a propunerii: traiul în Capitală, salar bun, posibilitatea de-a participa la şedinţele parlamentului; cu Universitatea şi toate şcolile superioare la îndemână. Stabilitatea într'o funcţiune care nu era de Stat, şi nu atârna de fluctuaţiile politice, marea prosperitate a Băncii la care era angajat, pensia sigură la bătrâneţe. Tot ce putea fi gând luminos, optimist, era întunecat de încăpăţânarea instinctului care-i arăta acceptarea propunerii ca un fel de desrădăcinare din propria lui viaţă.

Emilia fu deasemenea refractară oricărei mutări de aici. Ea nu mai înţălegea să se mute — dacă va veni vremea — decât în sat, la casa şi la moşioara lor. Ce să facă la Bucureşti ? Ce erau Bucureştii? Ce ştia din auzite. Ea nu fusese încă niciodată în Capitală după unire. Văzuse însă Bucureştii înainte de unire la expoziţia jubilară din 1906, când, elevă de şcoală, fu dusă de părinţii săi. Constituise, dealtfel, un scandal public faptul că nici când fusese bărbatul ei prefect, nici de când era deputat, nu s'a dus nici odată în Capitală. Altele abea aşteptau să aibă prilej, ba erau unele cari se ţineau scaiu după soţii parlamentari.

Ce să facă ei, ce să facă ea la Bucureşti ? Aici, se obicinuise. Nu era prea departe de casă şi moşie. Işi putea vedea, de câte ori voia, părinţii. Se putea interesa de moşie. De când crescură copiii mărişori putea lipsi de acasă şi câte-o săptămână, stând lângă părinţii bătrâni, interesându-se de agricultură. Vacanţele de sărbători le petreceau cu toţii aici. Dar ce va fi dacă s'ar muta în Capitală? Pe de altă parte tot ce auzise despre moravurile din Capitală nu o putea însufleţi. Se gândea în ce mediu vor ajunge copiii lor, chiar acum când începe vârsta primejdioasă pentru ei.

Ion Mărginean simţi un sprijin puternic în atitudinea Emiliei. El cumpănise toate beneficiile mutării în Capitală, şi nu putea să nu le recunoască subt raport material. Dar gândul că prin mutarea aceasta era împins tot mai mult în politica militantă, nu-l putea suferi. Şi Grecescu îi spuse fără înconjur că aceasta se aştepta

dela el: să fie zilnic în parlament, să ia apărarea partidului, care era tot mai des și mai vehement atacat. Era limpede că lăsându-se să alunece pe panta asta, el va trebui să ajungă un exponent al partidului, să se identifice cu el, să apere un sistem pe care îl afla primejdios pentru consolidarea și viitorul țării. Să se lase târît fără voia lui într'o vâltoare de care s'a ferit mereu. Să intre și mai adânc în horă și să nu se mai poată desface din rândurile ei.

Și el și Emilia rămaseră însă foarte surprinși când văzură bucuria, ba chiar entuziasmul copiilor când aflară și ei despre ce este vorba.

Băiatul Ionel era acum de cincisprezece ani, iar fetița, Veronica de treisprezece; el în clasa a cincea de liceu, ea în clasa a treia. Ei primiră vestea cu mari izbucniri de bucurie. Băiatul fusese o dată în Capitală, la un concurs al tinerimii, și se întorsese încântat de ceea ce văzu. Fetița nu văzuse încă Bucureștii.

Părinții nu puteau înțălege entuziasmul lor. Aici erau aproape de casă, aproape de bunici, aveau colegi cu cari se împrieteniseră. Ce-i atrăgea spre un loc necunoscut ?

Tatăl le spuse, pentru a-i potoli, că nu era vorba decât de un proect pentru viitor. Nu se poate ști dacă se va împlini sau nu. Și amândoi părinții începură a-i iscodi pentru ce doreau în Capitală.

Ionel îi spuse tatălui său fără înconjur: acolo nu-s decât români, nu auzi decât vorbă românească, pe când aici, la tot pasul, se aude limbă străină. Apoi, ar scăpa de câțiva colegi răutăcioși cari, din când în când, mai fac și acum alusie la acuza împotriva fostului prefect, deși nevinovăția tatălui său a fost dovedită. Băiatul îi spuse că uneori se bate cu ei din acest motiv, și ajunge să fie înfruntat de profesori. El a descoperit profesorilor motivul pentru care se ia la bătae cu unii colegi, aceștia au fost opriți să mai vorbească de un lucru despre care toată lumea știe că a fost o minciună, dar colegi de-ai lui tot nu se astâmpără. Indată ce nu le face ceva pe voe, îi aruncă lui în față calomnia.

Vasăzică ăsta era mai ales motivul bucuriei lui Ionel la gândul că se vor muta în București, își zise tatăl! Răutatea omenească poate trăi și în sufletul unui copil ! Dar, desigur, ei vor auzi acasă, pe părinții lor, vorbind încă despre calomnia aceea. Hei ! omul nu părăsește bucuros o poziție de pe care poate ataca pe deaproapele său, își zise fostul prefect.

Fetița, care rămase cu numele diminutiv din copilărie, Nica în loc de Veronica, întrebată de Emilia pentru ce ar dori să se mute la București, nu putu da nici un răspuns. In ochii ei se putea citi însă un fel de spaimă. Insfârșit Emilia tot putu afla adevărul.

Nica nu s'a plâns nici odată acasă în legătură cu greutățile ce le întâmpina în liceu. Aducea însă, la trimestre, mereu note mici la istorie și geografie, încolo certificatele ei erau pline numai cu note mari. Emilia o asculta la lecțiile din cele două materii, și vedea că copila le știe bine. Uneori și tatăl său cerca să se convingă dacă știe sau ba. Nica pregătea cele două materii tot așa de bine ca și pe celelalte. Ea însă nu răspundea când părinții o întrebau cum se explică notele rele, decât ridicând din umeri, în vreme ce-și strângea buzele.

Acum, în sfârşit, aflară adevărul. Profesoara de istorie şi geografie, o fată bătrână, de vre-o patruzeci de ani, nu o putea suferi pe Nica. Intâi o batjocorea, pe ea şi pe altele, pentru pronunţia ardelenească a unor cuvinte. Apoi o ironiza când nu era gata imediat cu răspunsul, chiar dacă răspunsul ar fi fost greşit, ea îl aştepta să cadă îndată după întrebare, cum răspundeau colegele ai căror părinţi erau din vechiul Regat. Astea toate încă din clasa întâia şi a doua. Iar începând din clasa a treia, profesoara o punea adeseori să-şi dea cu batista pe obraz şi pe buze să se convingă dacă n'a dat cumva cu ruj! Uneori era în întârziere şi venea repede la şcoală; iarna o pişca frigul de obraz, şi copila intra în clasă cu faţa înflorită.

Părinţii se cruciră când auziră, şi nu le venea să creadă. Dar Nica îi asigură că mai erau vr'o patru eleve cu cari profesoara se purta în acelaşi chip, intimidându-le în aşa fel că nu-şi mai puteau spune lecţia.

Mărginean se duse încă în ziua în care Nica făcu mamei sale destăinuirea, la Directoara Liceului, să se plângă.

Spre marea lui surprindere, directoara zise:

— Dumneata eşti al cincilea părinte care se plânge. Văd că aşa nu mai poate continua.

— Dar e adevărat? Poate fi aşa ceva adevărat?

— Din nenorocire, da. Mă mir că dumneata nu te-ai plâns de mai demult!

— Dar fetiţa nu ne-a spus nimic.

— Sărăcuţa de ea, a răbdat. Dumneata nu cunoşti pe domnişoara Predescu?

— Nu o cunosc.

— Nici din vedere?

— Nici.

— E o fiinţă nenorocită pentru urâţenia cu care a înzestrat-o natura. Nu poate suferi pe fetiţele mai drăguţe. De când încep să se salte, mai ales din clasa a cincia începând, tortureazǎ pe toate elevele mai frumuşele şi e grozav de nedreaptă cu ele în darea notelor. De aceea de câţiva ani nici nu o mai lăsăm să propună în Liceul superior.

— „Dar o femee ca aceasta trebue scoasă din învăţământ", zise revoltat fostul prefect.

— A fost de nenumărate ori dojenită în consiliul profesoral, i s'a făcut raport la Minister, şi de Direcţiune, şi de inspectoare. Dar zadarnic. Are mari legături în familie; Ministerul nu cutează să se atingă de ea. Cel mult la patru-cinci ani, o transferează dela o şcoală la alta.

— E posibil?

— Domnule deputat, în ţara noastră multe lucruri sunt posibile.

— Dar bine, o profesoară ca asta e bună de legat, nu de trimis în sala de cursuri. E o bolnavă, o detracată.

Directoara ridică din umeri.

Ion Mărginean interveni la Minister o jumătate de an să fie transferată din localitate profesoara Predescu, dar în zadar. Minis-

trul chema pe directorii şi inspectorii din minister, aceia făgăduiau să facă ceva, dar nu cutezară să facă nimic.

In vremea asta Grecescu îi mai aminti în două rânduri despre oferta ce-i făcuse.

Cei doi soţi se sfătuiră din nou. Cu trecerea vremii gândul mutării nu le mai păru aşa de imposibil, mai ales după ce înţeleseră bucuria ce le-ar face copiilor. Se temeau mai ales de starea sufletească a fetiţei. Simţeau că-şi urăşte şi dispreţueşte profesoara care nu înceta să o ironizeze şi să o batjocorească.

Intr'o zi nu trecu o jumătate de ceas de când Nica porni la şcoală, şi se întoarse plângând acasă. Mamă-sa abea putu afla ce s'a întâmplat. Domnişoara Predescu, cât ce intră în clasă, se apropie de fetiţă, o ciupi de obraz şi-i zise, în auzul clasei întregi:

— De vreme ai început să ai curtezani ! Cine a fost băiatul care te-a însoţit până în colţ ?

N'o însoţise nimeni, cum nu o însoţia nimeni niciodată. Fetiţa s'a mâniat şi i-a spus că e minciună. Atunci profesoara a pălmuit-o şi a scos-o din clasă.

— Dar bine, asta nu-i educatoare ci o scorpie ! strigă revoltată Emilia.

— „Da, e un monstru pus în educaţie", răspunse bărbatul. Voiu mai face ultima încercare.

Cu primul tren plecă în Capitală şi povesti Ministrului cazul, declarându-i că dacă nici acum nu scapă Liceul de ea, o să facă o interpelare în parlament.

I se făgădui. Dar fără nici o urmare. Făcu şi interpelarea, şi se promise o anchetă. Dar nu se făcu nici ancheta.

Dela întâmplarea aceea fetiţa nu mai mergea la şcoală. Ce era de făcut ? La interpelare fusese prezent şi preşedintele partidului. Fu o cuvântare cu mare răsunet asupra educaţiei care se dă tineretului. Ministrul Instrucţiunii cu toate forurile lui, fu copleşit cu grele acuze. Fusese o interpelare opoziţionistă de primul rang.

După terminarea ei preşedintele ţinu să-i pomenească şi el despre oferta ce i s'a făcut. Era timpul suprem să se hotărască.

Cei doi soţi se consultară şi cu părinţii. Doctorul, tatăl Emiliei, slăbise în puteri, dar doamna Creţu, soţia lui, era încă în putere.

— Nu ar fi nici o greutate dacă v'aţi muta numai pentru câţiva ani. Până mai pot eu alerga: alerg bucuros, zise soacra deputatului. „Dar când voiu obosi, trebue să veniţi acasă. Ar fi păcat să nu îngrijiţi de moşie, să o daţi pe mâni străine. E o comoară care nu trebue părăsită.

— „Iată ce însemnează să ai un bătrân la casă" zise înseninat Mărginean. Soluţia asta nouă nu ne-a trecut prin cap. Voiu răspunde la insistenţele ce mi se fac, că primesc să fiu transferat provizoriu la contenciosul central, cu obligamentul din partea Băncii să-mi pună numai un suplinitor la sucursală. In definitiv nici ei nu au nevoe de mine decât până ţine regimul actual. Sunt puţini parlamentari liberali acum. Iată soluţia, ce zici Emilia ?

— Pentru copii cred că ar fi o soluţie, să scape de coşmarul de aici. In câţiva ani termină şi ei liceul. Cât pentru mine mi-e groază de un nou mutat.

Preşedintele organizaţiei judeţene a partidului era în oraş când se întoarseră ei. Veni să facă, dimpreună cu Mărginean a treia tură prin judeţ, dela alegeri. Erau singurii, de altfel, cari ţineau contact cu alegătorii.

La sfârşitul turneului Mărginean îi spuse pe lângă ce condiţii ar primi să se mute în Capitală.

Omul îl privi mirat, cu un zâmbet abia perceptibil de ironie, şi zise:

— Din partea mea accept condiţiunile. Peste două zile vei avea avizul telegrafic, dacă acceptă şi şeful, căci acum întreaga chestiune e în mâna lui. Consiliul Băncii a stăruit să se completeze postul, căci e nevoe de puteri de muncă. Spunând adevărul mie mi-ar conveni soluţia asta. E nevoe să cultivăm judeţul, şi e bine să fie unul dintre noi cu locuinţa aici. Cred că şeful va înţălege interesul partidului. Acum e mai mare nevoe de dumneata în parlament decât aici. Dar cred că nu peste mult vom fi din nou la putere".

După un răstimp de meditare adause:

— Mă gândesc încă dacă ar fi să rămâi câţiva ani în Capitală, vei mai avea dorinţa să te întorci aici?

— Dar e firesc!

— Poate că ar trebui să fie firesc. Dar nu cunosc încă nici un caz când un intelectual din provinciile unite s'a aşezat cu familia în Capitală, având o slujbă bună şi sigură, să fi dorit să se mai întoarcă în provincie. Aşa e viaţa! In Bucureşti advocaţii noştri pot lua şi procese particulare. Dumneata ţi-ai făcut şi până acum un nume în parlament, şi ai putea să ai foarte mult de lucru, şi un foarte mare câştig.

Peste două zile avu răspunsul telegrafic că se acceptă condiţiile de mutare.

Ion Mărginean convenise cu Grecescu să numească suplinitor tot pe advocatul Bodea, la sucursală. Omul lucrase bine şi corect cât l-a suplinit până a fost el prefect. Iar acum era tot aşa de liber, şi aproape şomer, ca şi în rândul trecut.

Deşi fusese al doilea pe lista guvernamentală, căzu. Iar cu prilejul alcătuirii listei pentru consiliul municipal se iscară atâtea certe şi atâta ţigănie, încât Bodea, scârbit până'n adâncul sufletului, renunţase să mai candideze.

Pentru el propunerea lui Mărginean, veni ca o salvare. Nu-i păsa dacă ar fi să-l suplinească numai un an. Ii era foarte recunoscător pentrucă s'a gândit din nou la el.

In două săptămâni se mutară. Locuinţa din clădirea funcţionarilor Băncii era spaţioasă şi sănătoasă, la primul etaj, cu faţa spre miază-zi. Era într'un cartier liniştit, cu grădini, cu plantaţii, cu o linie de tramvai şi autobuz.

Copiii triumfau. In curând fură înscrişi la licee din apropiere, şi începură să meargă la şcoală. Deputatul intră adânc în munca de birou şi, tot mai dus, mai iritat, în viaţa parlamentară. Numai Emilia rămase îngândurată.

(Urmează)

I. Agârbiceanu

E L E G I E

Biruiţi de cântec şi dogoare,
De risipa râvnei biruiţi,
Anii, anii noştri desfrunziţi
Prind în ceţuri fruntea să-şi pogoare.

Mângâiemu-i în uitate pagini,
Miezul nopţii ne salută mut, —
Inimilor drumul li-i băut,
Inimile's şoaptă de paragini.

Singuri, tot mai singuri şi pe tâmple
Cu peceţi de fum, cu toamnă'n glas,
Nimeni nu ne cere unde-am mas,
Vadul clipei nimeni nu-l mai împle.

Şoimii, şoimii umărul ne lasă,
Vânt subţire-i duce, duce-i lin
Şi ne uscă zâmbetul puţin:
Rază'n seară, palidă, rămasă.

Ţinem palma streaşină plecată,
Măsurând cu ochii, măsurând;
Calea, calea dorului flămând
Singură ne zvârle şi ne cată....

Teodor Al. Munteanu

T Â R Z I U   A D Â N C U L

Târziu, târziu, în al mărilor somn,
Mă cufund ades, mă înnec, mă topesc,
Cine-mi îngână acel cântec dumnezeesc,
De-l aud ? Sunt luceafăr ? Sunt Domn ?

Adâncul, adâncul amar, ascultaţi-l cum cântă !
Victorie clară ! Lăncile fragile ale lunii
In cerescul lichid, iubitor, se împlântă.
Noaptea-şi adună, în cârduri albastre, păunii.

Tăcere binecuvântată-ora subacvaticelor nunţi !
Liliputane paraşute, vibrătoarele meduze.
La Nord, mai limpezi dimineţi, ni se topesc pe buze
Pe inimi hibernale — şi pe frunţi —

Horia Niţulescu

SCRISOAREA SOLDATULUI

Tot în odaia tristă ai rămas
Cu lampa frunţii albe luminând,
Aveai un zâmbet moale pe obraz
Şi ochii mari înlăcrămaţi de-un gând.

Tot în odaia mică te-am lăsat
Să-ţi strălucească tâmplele bălane,
Când dorul tău de cel îndepărtat
Ai să-l aprinzi lumină la icoane.

Tot în odaia noastră ca 'n trecut
Iubirea ta, pe paturi, pe covoare,
Pe lucruri, peste tot s'a aşternut,
Ningând mirezme, colbăind cu floare.

Ci dare-ar bunul Dumnezeu să dea
Să treacă visul rău ca o nălucă,
Soldatul tău, în palme, să-ţi aducă
O inimă curată ca o nea.

G. Ursu

CRIVĂŢUL

Spre cerul căzut,
aschii de ghiaţă, din făurişte-ţi sui
iscusit faur ;
iar peste morţii din Ţara-nimănui
— cruciaţi din veacul două-zeci —
fără cântec, fără aur,
baţi din zăpezile arginţilor reci,
platoşe, spade şi scuturi — salbă.

Impărat peste Ţara-albă
cânţi din fluiere de ghiaţă,
jocul dintre moarte şi viaţă...

Zeu plăsmuit din spaimă şi fugă,
unde-ţi sunt templele pentru rugă ?

M A R Ş

Miezul zilei atârnă vânătul norilor ;
vântul a murit între aripile morilor
Cerul cade, pulbere de apă,
ca să stingă vâlvătăile din noi...

Cisma s'afundă 'n noroi,
până 'n carâmb.
Şerpi de oameni se târâie pe dâmb,
puşca doarme, caldă, sub foaia de cort,
un şuvoi de clisă saltă, peste camaradul mort.
. . . .
Mărşăluim, mărşăluim !
Doamne, către care lumină suim ?

C Â N T E C U L G H I O C U L U I

Cântecul ghiocului e trist...
Te vei restigni ca un Christ
în câmp, peste-un lăicer de maci.
Ţi-ai jucat copilăria în straie de Daci.

Crucea ta nu va avea nici un cui...
Grăbit. ai să uiţi să mai spui :
Eli. Eli, Lama Sabactani ?

Când s'or topi zăpezile şi anii,
vei întinde mâini de buruieni
către Soare, către Lună, către Cer.

Trupul, ţi-l va despica în brazde, plugul;
iar mâine,
copiii vor mânca din tine, pâine.

Nic. Untărescu

DESCOPERIREA UNEI LUCRĂRI INEDITE A LUI IANCU ALECSANDRI

MONTESQUIEU: CONSIDERĂRI ASUPRA CAUZELOR MĂRIREI ŞI DECĂDEREI ROMANILOR

La 25 Mai 1884 *Vasile Alecsandri* scrie din Mirceşti lui *Iacob C. Negruzzi*, redactorul *Convorbirilor Literare*, între altele următoarele :

...„Iţi mulţumesc pentru scrisoarea d-tale şi pentru propunerea de a publica în Convorbiri manuscriptele ce s'ar afla între hârtiile Iancului. Precât ştiu, în ultimele zile a vieţii lui, pentru ca să alunge gândurile negre [1], el s'a ocupat cu traducerea operei lui Montesquieu Grandeur et décadence des Romains" [2]...

La 9 Martie 1885 a doua informaţie tot dintr'o scrisoare a poetului către I. C. Negruzzi :

...„V'am adus la Bucureşti traducerea scrierii lui Montesquieu: Grandeur et décadence des Romains [3]); însă negăsindu-vă aici, sânt obligat a lua manuscrisul cu mine la Paris" [4]...

Şi, în fine a treia şi ultima ştire, din scrisoarea poetului, dela Paris, 2 Iunie 1885 :

...„Iubite Negruzzi, Ţi-am trimis prin d-l D. Rosetti manuscrisul fratelui meu: Despre mărirea şi decăderea Romanilor (trad. din Montesquieu). — Fiind însă că ţin foarte mult la acest manuscris, având de gând a-l lega şi a-l păstra, te rog să mi-l conservi în bună stare şi să mi-l înapoiezi, îndată ce nu-i mai avea nevoe de el"... [5]

De aici înainte se aşterne tăcere şi praful uitării acopere manuscriptul lui Iancu Alecsandri. Nefiind publicat în C. L. şi nici aiurea ca volum separat, bibliografiile cunoscute nu-i pot înregistra existenţa. Deşi Vasile Alecsandri ţine atât de mult la manuscrisul fratelui său, încât are de gând să-l lege, după ce se va tipări în revistă, se părea totuşi că această lucrare, singura mai cuprinzătoare, a lui Iancu Alecsandri, s'a pierdut, deoarece, la timpul său, prin anii 1931, a fost căutată de subsemnatul în arhiva lui Iacob C. Negruzzi, fără nici un rezultat. Nici bunul gospodar al Conv.

[1] Bolnav de cancer în gât. - I. E. T. — [2] *Il. Chendi — E. Carcalechi*, V. ALECSANDRI: SCRISORI (I), pg. 142. — [3] Titlul complet: M., CONSIDÉRATIONS SUR LES CAUSES DE LA GRANDEUR DES ROMAINS ET DE LEUR DÉCADENCE (Amsterdam 1734). - I. E. T. — [4] *Chendi—Carcalechi*, op. cit., pg. 149. [5] Op. cit. pg. 149.

Lit. timp de aproape trei decenii nu-şi mai reamintea ce soartă a avut traducerea lui Iancu Alecsandri.

Când la 1895 I. C. Negruzzi se retrage dela conducerea revistei şi încredinţează mandatul comitetului compus din Teohari Antonescu, N. Basilescu, I. Al. Brătescu-Voineşti, D. Evolceanu, M. Dragomirescu ş. a., predă lui M. Dragomirescu o mare parte din manuscrise, cari îşi aşteptau rândul să fie cuprinse în reviste *(Laïs, Iancu Alecsandri, Matei Millo* ş. a).

Câţiva ani înainte de a se duce dintre noi şi *Mihail Dragomirescu,* ne-a lăsat pentru colecţia de *Studii şi Documente Literare* arhiva (scrisori, m-se) din timpul cât a robotit la *Convorbiri Literare* şi apoi la propria sa revistă *Convorbiri Critice.*

Dintre aceste hârtii abia acum iese la iveală şi manuscrisul lui Iancu Alecsandri, traducerea din Montesquieu.

Atât Iacob C. Negruzzi cât şi urmaşii săi nu s'au putut hotărî să-l reproducă în revistă, deoarece cuprinde 235 pagini şi ar fi cerut tipărirea în mai multe numere consecutive, ceea ce pentru oricare publicaţie periodică este destul de neplăcut.

Deşi lucrarea n'are foaie de titlu, nu ne-a fost greu să stabilim paternitatea, întâiu pentru că scrisul lui Iancu Alecsandri este caracteristic apoi : însuşi poetul însoţeşte manuscrisul de o foaie cu următorul cuprins :

„Rog pe amicul meu Negruzzi să-mi păstreze manuscrisul — *curat.*

V. Alecsandri.

„Considerări / asupra causelor / Mărirei şi decăderei Romanilor / de Montesquieu".

Afară de actualizarea ortografiei, textul traducerii n'are nevoe de vre-o intervenţie ; limba românească este curată, curgătoare, în spirit ştiinţific.

Cu toată rătăcirea şi uitarea timp de aproape şase decenii, manuscriptul s'a păstrat fără nici o atingere a vre-unei pagini.

Sentimentul de pietate ne-a îndemnat să îndeplinim şi cealaltă dorinţă a lui *Vasile Alecsandri* şi am legat manuscrisul fratelui său.

Predându-l *Academiei Române* spre păstrare, care devine de aci înainte proprietara lucrării lui Iancu Alecsandri, ne-am rezervat doar dreptul de a îndeplini şi dorinţa de căpetenie nu numai a lui Iancu, ci şi a poetului, anume de a tipări lucrarea, în volumul al XVII-lea din *Studii şi Documente Literare,* împreună cu alte documente din ciclul Alecsandri.

Fie binecuvântată, şi cu acest prilej, memoria înaintaşilor *I. C. Negruzzi* şi *M. Dragomirescu* pentru grija de a păstra munca spirituală a lui Iancu Alecsandri. Peste frumosul portret pe care pana măiastră a lui *Perpessicius* o face lui *Ion Alecsandri* [6] informaţia noastră de faţă va proiecta şi ea o rază de lumină.

I. E. Torouţiu

[6] In Revista Fundaţiilor Regale 1943, pg. 391—409.

CRONICA LITERARĂ

C. RĂDULESCU-MOTRU: ETNICUL ROMÂNESC, - București, Casa Școalelor, 1942.

Cu lucrarea de față, d-l prof. C. R. Motru încearcă, sub perspectivele concepției filosofice proprii, o explicare a spiritului nou al vremii, care însumează, atât latura esențială a cugetării, cât mai cu seamă liniile de amplă anvergură ale faptei, ale evenimentelor. Ca și colegul său, prof. P. P. Negulescu, în «Destinul omenirii» — lucrare apărută acum câțiva ani, — se pare că d-sa simte acelaș ineluctabilă necesitate de a-și contura o poziție proprie — cu alte puncte de temeiu, bineînțeles, — față de excepționala agitație, care animă existența și manifestările oamenilor și popoarelor în ultimul timp.

Prin **etnic** înțelege d-l prof. Motru «sufletul națiunii» [1]; etnic vine dela grecescul **ethnos**, care are înțelesul de național și a căpătat, în vorbirea curentă, semnificația de ceva strâns legat de origina rasială și condițiile geografice ale unui popor, în timp ce termenul **național** gravitează către un sens juridic și spiritual.

In fond însă, etnicul este acelaș lucru ca și personalitatea pentru individ; este alcătuit adică din caracteristicile sufletești ale poporului. Deaceia, cercetarea lui cade în sarcina unei științe speciale a sufletului: **etnopsihologia**, iar problema sa centrală este, ca și în psihologia generală, tot cea a conștiinței, prin formele pe cari și le însușește, în raport de timp, spațiu și alte coordonate. Etnopsihologia — ca atare — este știința unui suflet, este știința vieții sufletești a unei națiuni existente. Ea se aseamănă cu **antropologia**, care studiază caracteristicile fizice ale organismului, dar se deosebește de ea ocupându-se de trăsăturile spirituale; se aseamănă și cu **sociologia**, de care de asemeni se desparte prin aceea că, în timp ce aceasta caută să prindă funcțiunile sufletești ale unui popor în condiții de ordine universală [2], adică identice la toate națiunile depe fața pământului, etnopsihologia încearcă să le înțeleagă ca un produs diferențiat al unei **conștiințe de comunitate.** Trei sunt formele, sau mai bine zis, stadiile acestei «conștiințe de comunitate», comunitate pe care am intitula-o mai propriu **unitate**.

Primul stadiu al acestei conștiințe etnice este cel al **comunității de origine**. Este conștiința înrudirii de sânge și se adecvează complet colectivităților reduse, cum ar fi **satul,** unde chezășia unei asemenea unități de sânge este mai verosimilă. Este forma cea mai fixă, cea mai stringentă, de conștiință etnică.

Al doilea stadiu este cel al **comunității de limbă**. Graiul comun alcă-

---

1 Pag. 115.
2 Pag. 113,

tuește o conștiință de unitate, care devine manifestă și hotărîtoare prin toate produsele **Culturii naționale**. Este o formă, care însumează colectivități mai intinse deobicei — națiuni, popoare, state — și se găsește mai supusă influențelor sau transformărilor înoitoare din afară.

A treia formă a conștiinței etnice este cea a **comunității de destin**. Ea înfățișează un stadiu mai înaintat, determinat de aporturile lămuritoare ale evoluției spirituale. Unitatea de conștiință o dau interesele comune, cântăririle în nuda și larga lor valoare; indivizii se simt legați astfel. nu numai prin origine și limbă, cari le sunt comune, dar mai cu seamă prin atitudinea unitară în fața primejdiilor sau altor interese identice. Este forma cea mai trează a conștinței și poate îngloba colectivități chiar mai largi decât cele naționale, în luptele mari, duse laolaltă. Prezintă în ce privește adaptarea indivizilor, o mai redusă stringență; supunerea provine în urma convingerilor cât mai luminate, nu numai prin cleștele tradiției.

Toate cele trei forme de conștiință a comunității, angrenate prin evoluție, într'un echilibru organic sau armonic, dau etnicul unui popor, dau specificul său național, motor al unei existențe aparte și al creației culturale. Caracterul de stringență și permanență al comunității biologice, al înrudirii de sânge, conservat de obiceiu în rezervoarele vieții sătești, tempeiează și corectează avânturile înoirilor prea exagerate, care ar duce la o înstrăinare a substanței specifice.

Sunt și tendințe puternice, în ce privește teoriile etnice ale cugetătorilor români prezenți, cari își reazimă concepțiile pe temeiul unor permanențe de ordin metafizic, dar asemenea tendințe d-l prof. C. Rădulescu-Motru le respinge, singura explicare îndreptățită fiind numai cea științifică, psihologică.

Destinul, în concepția autorului, nu are o determinare metafizică sau exterioară sufletului; destinul unui individ trebue desprins, în chip hotărîtor, pozitiv, din sfera însușirilor sale sufletești specifice; acelaș lucru, în ce privește destinul unui popor sau al unei nații: din caracteristicile sufletului său, cari alcătuesc etnicul. Ceeace ne-ar părea nelămurit sau neprevizibil în acest domeniu are numai o durată provizorie, nu permanentă; stadiile următoare, evoluate, ale științei sunt menite să aducă treptată lumină.

Se desprinde astfel din concepția d-lui prof. C. Rădulescu-Motru o vădită orientare deterministă.

Etnicul românesc se găsește sub determinarea celor trei forme ale conștiinței de comunitate.

Avem un etnic sătesc, cu o geneză foarte îndepărtată în timp, sprijinită pe contopirea semințiilor existente în trecut în fruntariile vechei Dacii și păzită riguros de trainice precepte tradiționaliste.

Cu peste un secol în urmă, odată cu ideia latinității noastre, limba, cultura națională propriu zisă, a început să-și desprindă tot mai pronunțat tiparele unei noi forme de conștiință unitară.

Azi, datorită mai cu seamă amplelor prefaceri politice întreprinse și dârzei lupte în care ne aflăm, ne implântăm din ce în ce mai adânc într'o însorită zonă de destin.

Lămurirea problemei etnice are, după d-l prof. Motru, o importanță multiplă. Are, în primul rând, însemnătate prin faptul că alcătuește un netăgăduit temeiu pentru eforturile educației naționale. Ceeace constitue o virtute în sfera însușirilor noastre etnice trebue îngrijit, păstrat și desăvârșit; ceeace înfățișează o scădere sau piedică trebue înlăturat, înlocuit. Etnopsihologia îl apropie astfel, în preocupările sale, pe autor de etnopedagogia d-lui S. Mehedinți, și de preocupările altor colegi ai săi, tot atât de mari, cum ar fi de ex. prof. D. Gusti. — Dar marea contribuție a etnopsihologiei constă în special în luminarea problemei destinului care nu ne mai atrage printr'o gravitație oarbă, universală, ci crește el însuș ca o desfășurare a unor linii interioare sufletului național, linii al căror sens zace sub potențele noastre înrâuritoare.

Interesantă și deplin întemeiată în trăsăturile sale largi, concepția profesorului Motru dă totuș uneori impresia unei prea pripite soluții la o problemă de largă și, totdeodată adâncă amploare. Problemele desbătute și precizate

altă dată de d-sa, cu netăgăduit temeiu şi aport original, — cum ar fi de pildă cea a vocaţiei sau a omului de vocaţie, — în lucrarea de faţă, deşi poate pe drept însumate, nu-şi găsesc însă pretutindeni aderenţele organice.

De altă parte, chiar privirea aruncată de autor asupra caracteristicilor propriu zise ale vieţii săteşti, ale sufletului ţăranului român — temelie a etnicului nostru — este lapidară şi are mai curând caracterul unei exemplificări lăturalnice. Deşi etnopsihologia a fost conturată de d-sa prin delimitarea faţă de antropologie şi sociologie şi mai cu seamă faţă de etnografie, etnografia, folklorul cât şi sociologia ar fi putut servi aci material şi îndeobşte observaţii mai bogate şi mai caracteristice totodată.

Lucrări din domeniile de mai sus, deşi unilaterale sau lipsite de o ţinută mai sistematică, sunt deseori din plin concludente în privinţa etnicului nostru. Multe din contribuţiile lor trebuiau ţinute în seamă, chiar în cazul temeiurilor lor exagerate.

In ce priveşte conştiinţa comunităţii de limbă, a culturii naţionale — câmpul cel mai larg deschis orizontului nostru din toate punctele de vedere — investigaţia autorului este foarte restrânsă, aproape inexistentă; acolo nici o linie, nici o direcţie nu ne-a fost desprinsă.

In ce priveşte cea de a treia problemă a conştiinţei etnice, cea a destinului, la care d-l prof. Motru pare a se opri cu mai mult interes, este susceptibilă, prin concluziile stabilite de d-sa, şi de mai multă discuţie.

Totuş, nu putem încheia, fără să subliniem importanţa lucrării de faţă, prin considerarea accentuată a etnicului, a specificului naţional, ca un fapt sufletesc, de conştiinţă, lucru plin de interes pentru soluţionarea multor probleme adiacente acestei teme.

Alexandru Ionescu

ICH BEFEHLE! KAMPF UND TRAGÖDIE DES BARONS UNGERN-STERNBERG de BERNDT KRAUTHOFF. (Leipzig, Tauchnitz Edition). — Este evocarea uneia dintre cele mai interesante şi bizare figuri din epoca vâltorilor stârnite de revoluţia rusească: baronul Ungern-Sternberg, ofiţer în armata ţaristă, din ţările baltice, cu origina pierdută în veacuri, printre cavalerii cruciaţi teutoni.

Autorul, un judicios cunoscător al acelor întâmplări dramatice, instruit din izvoare a multor martori autentici, identificat după însemnate lecturi cu evenimente, oameni, popoare, tradiţii, impresionat şi, după cum singur mărturiseşte, subjugat de soarta acelui aprig şi trist erou, crează o lucrare de frumoasă valoare documentară şi literară.

In momentul când armata lui Kolceag fusese înfrântă iar el ucis, când nici rezistenţa lui Wranghel nu mai stăruia ca un tragic semn de întrebare, iar conducerea armatelor roşii era în mânile sigure ale lui Blücher, baronul Ungern-Sternberg reuşeşte să-şi alcătuiască o armată constituită în cea mai mare parte din cazaci, mongoli, având sprijinul şi prietenia Japoniei.

Ca pe toţi marii luptători, îl caracterizează îndeosebi puterea de dominaţie absolută şi tiranică, izvorîtă din însăşi mistuitoarea dorinţă de a birui şi din ascetica renunţare la toate ademenirile vieţii. Neîngăduitor cu nevinovate slăbiciuni omeneşti, aspru şi chiar brutal, are totuşi o stranie putere de fascinaţie care-i supune voinţa celor ce-l urmează.

Figura lui se desenează impresionantă din măiastra istorisire a autorului, abilul cercetător al sufletului mare şi rob în acelaş timp, rob al imperativului atavic, în dorul mistuitor de a ridica năprasnică apărare religiei şi culturii, el însuşi stăpân pe o vastă cultură şi mistic adept al budhismului.

Farmecul acestei cărţi consistă fără îndoială şi în amestecul pitoresc al vieţii realiste şi aspre de luptători cu acea lume bizară a orientului, plină de mistere şi enigmatice figuri de **lama**, preoţi semizei şi chipuri stranii de prezicători, cioturi de oameni uitaţi de moarte ca 'n basme. In mijlocul acestei lumi ciudate, Ungern-Sternberg ajunge stăpân atotputernic, considerat fiind de popor drept zeu al războiului.

După un cantonament mai îndelungat, asigurat de devotamentul Mongolilor, porneşte la atac direct trecând frontiera sovietică. Ciocnirile nu întârzie a se ivi cu biruinţa mereu de partea baronului, care, ca forţă numerică

deşi atât de inferior, prin ingenioasa lui strategie, câştigă teren. Totuşi luptele însufleţite doar de prezenţa şi voinţa arzătoare a conducătorului, sunt din ce în ce mai evident strădanie inutilă şi fără perspective de izbândă finală, căci adversarul creşte mereu în raport exact opus descreşterii celorlalţi.

Şi acum, în aceste condiţii când asprimea necruţătoare va fi lipsită de sprijinul moral al succesului, de elanul biruinţilor înfăptuite, se pregăteşte căderea eroului: trădarea de către ofiţerii lui, chiar cei mai apropiaţi; suflete obosite, incapabile de aici înainte de idealism, extenuaţi fiziceşte.

Astfel măreţul, supraomenescul Ungern-Sternberg, rămâne singur în stepă rusească, unde-l surprinde santinela roşie căreia i se predă simplu şi fără şovăire.

Momentul ultimei încordări: în arest, vizitat de mareşalul Blücher, care-i propune să-şi cruţe viaţa oferindu-se serviciilor noii Rusii, perindându-i în închipuire onoruri, situaţii, Ungern-Sternberg, covârşit de revoltă, refuză brutal.

Şi încă o peripeţie: sovietele, pentru interese de propagandă, înscenează un proces cu şedinţă publică. O sală imensă tapetată în roşu, ticsită de lume dornică de senzaţional, îl primeşte pe prizonierul mult râvnit. De formă i se pun oarecari întrebări la care răspunde calm, primind între două alternative, sentinţa de moarte. Dar între timp ţinuta lui şi privirea fascinantă a cucerit miile de ochi, încât la unul din răspunsurile lui, sala izbucneşte în aplaus şi urale. Era ultimul moment când putea să-şi cucerească din nou libertatea şi viaţa.

Victoria Ciobanu

CRONICA REVISTELOR

■ Din lăudabila inițiativă a unui grup de admiratori în frunte cu d. G. Constandache, revista *„Păstorul Tutovei"* închină ultimul număr (an. V, Oct.-Dec. 1942, Bârlad) poetului, animatorului de totdeauna și prețiosului nostru colaborator *G. Tutoveanu,* care a împlinit de curând 70 de ani. Cinstindu-se, publicația asociației preoților din jud. Tutova, care, în cazul de față, „nu îndeplinește — după cum se subliniază într'un simțit „Cuvânt înainte — decât oficiul de gazdă, pentru o inițiativă cu îndreptățire cinstită de atâtea talente", participă la acest moment sărbătoresc cu toată însuflețirea, înlesnind exprimarea sinceră, întreagă, a omagiului adus unei vieți dedicată Frumosului.

In aproape 160 de pagini, omul și poetul G. Tutoveanu este prezentat sub toate laturile de activitate desfășurată dealungul vieții sale, reușindu-se în chip remarcabil să se contureze, spre obștească și dreaptă prețuire, profilul sufletesc de aristocratică ținută al unuia dintre puținii supraviețuitori din vechea pleiadă de poeți, pentru cari arta n'a fost acceptată decât în măsura în care ea captează, aureolându-le, comorile și năzuințele poporului românesc. Tradiționalist prin temperament, G. Tutoveanu nu s'a abătut dela calea versului limpede, cuprinzător, nici chiar atunci când pseudocriticii noștri „avansați", judaizați, luptau din răsputeri să impună un crez de artă cu totul opus firii românești, ironizând în acelaș timp — pentru atingerea scopului — producțiunile artistice cu aromă autohtonă și negând sănămătorismului până și rolul lui legat de epoca în care s'a manifestat acest curent de incontestabilă importanță pentru desvoltarea literaturii românești. G. Tutoveanu nu s'a simțit niciodată depășit de criteriile estetice importate; nu s'a gândit nicio clipă să facă salturi forțate în creația sa, pentru a se dovedi în pas cu vremea și țelurile ei artistice. A crezut cu tărie că evoluția își urmează legile pe deasupra sbaterilor omenești și că nimic și nimeni nu poate decide, în această privință, decât timpul. Cine cercetează amănunțit scrisul lui G. Tutoveanu va observa în apele lui deosebit de clare un proces de creație din ce în ce mai adâncit, natural, cu elaborări tot mai cuprinzătoare și vestmânt tot mai împlinit în ceea ce privește expresivitatea. Dela *„Albastru"* până la *„Sonete"*, drumul poetic parcurs de G. Tutoveanu mărturisește cu prisosință o vădită preocupare în împrospătarea lexicului și căutarea efectelor stilistice. Numai câmpul inspirației a păstrat — voit, credem noi — pecetea lui inițială. Codrii, râurile, satul, ogoarele, vântul, anotimpurile și vitejia Moldovei, cântate cu atâta patimă în decursul unei jumătăți de secol, au continuat să vibreze în sufletul senin al lui G. Tutoveanu, căpătând în ultimul timp tonuri de sfâșietoare nostalgie.

Numărul omagial al revistei „Păstorul Tutovei" caută să ni-l înfățișeze pe G. Tutoveanu așa cum este și cum va rămâne, se pare, atât în istoria literaturii noastre, cât și în amintirea celor cari-l cunosc. Primul cuvânt adresat sărbătoritului îl semnează poetul *Tudor Arghezi,* într'un *„Medalion"*, din care desprindem:

„De câtă multă vreme să nu-l mai fi văzut? Ieri, l-am salutat la o răspântie de vagoane, în oraș. Aceeaș aristocratică simplicitate, aceeaș voie bună discretă, aceeaș omenie dulce. Ținea în palmă cartea lui de „Sonete", ca într'o mână de sticlă o icoană de ivoriu, atât îi era coperta de imaculată; înnalt și frumos desinat în costumul lui de constantă ceremonie. Senin și ascetic, chipul lui vine întotdeauna de departe, din pergament, poate din Cina lui Da Vinci".

Urmează rânduri emoționante de *Corneliu Moldovanu,* în cari evocarea anilor duși se împletește cu via recunoștință a liceanului pentru cuvintele înțelegătoare și îndemnul pe care G. Tuto-

veanu niciodată nu le-a precupeţit. *George Lesnea* îi închină un reuşit şi grăitor sonet, în al cărui sfârşit găsim aceste versuri cari definesc deplin pe G. Tutoveanu :

Tu, tainele tăcerilor albastre
Le-ai lămurit în sufletele noastre
Cu aurul şi cu argintul slovii.

Din lira ta, cu strune de lumină,
A răsunat, măiastră şi deplină,
Cântarea fără margini a Moldovii...

Profesorul *S. Mehedinţi*, fostul director al „Convorbirilor", încheie „*O mărturisire*" cu aceste cuvinte: „Când va trece bâlciul şi sgomotul reclamei celor cari trăiesc prin vanitate şi pentru vanitate, scriitorul Tutoveanu, vechiu colaborator al „Convorbirilor Literare", va avea locul său deplin asigurat în amintirea urmaşilor".

Ca unul care l-a cunoscut cu prilejul debutului literar şi s'a bucurat chiar de atunci de prietenia întreagă a lui G. Tutoveanu, *Pamfil Şeicaru*, directorul „Curentului", scrie printre altele: „Dacă i se părea că vede licărirea unui talent, fie şi în numai pâlpâirea unei făgădueli, G. Tutoveanu punea un interes, socotea încujararea ca pe-o obligaţie imperioasă. Rar am întâlnit un om cu atâta răbdare să asculte ore întregi o lectură făcută monoton, ca să nu întrerupă decât ca să ceară repetarea fie a unui cuvânt, fie a unei fraze, care nu fusese citită desluşit. Când se sfârşea lectura, G. Tutoveanu analiza cu o rară delicateţă, subliniind cu multă precauţie scăderile pe care le observase, şi spre a nu mâhni cu o critică prea aspră, cumpănea în aşa fel, încât să nu lipsească o entuziastă reliefare a însuşirilor literare".

In lumina acestor adevăruri se înşiruiesc amintirile despre G. Tutoveanu şi caracterizările asupra operei sale.

Cu regretul de a nu putea transcrie nici măcar câte o frântură din fiecare, vom pomeni numai numele celor cari s'au grăbit să-şi mărturisească omagiul faţă de septuagenarul sărbărit: *I. Simionescu, Artur Gorovei, C. D. Fortunescu, D. Iov, Dragoş Vrânceanu, N. Dunăreanu, Al. Lascarov-Moldovanu, Ion Dongorozi, G. Ursu, G. Constandache, Radu Cosmin, Gh. A. Cuza, I. A. Basarabescu, Ion Minulescu, Paul I. Papadopol, Aurel G. Stino, Pr. Toma Chiricuţă, Virgil Huzum, I. Gr. Oprişan, Const. Stelian, Romulus Dianu, etc.*

Alăturându-se tuturor acestora şi însuşindu-şi cuvintele lor de caldă şi dreaptă preţuire, revista „Convorbiri Literare" îşi uneşte sincer glasul cu al „Păstorului Tutovei", care „roagă pe Bunul Dumnezeu să înmulţească întru cele bune anii sărbătoritului", aşteptându-l să-i cinstească paginile şi pe viitor cu poesia lui melodioasă şi substanţială.

Teodor Al. Munteanu

■ In numărul 8—9 (1942) al Revistei italiene *„Romana"*, despre care am mai avut prilejul a vorbi, d. prof. Umberto Cianciolo, dela Universitatea din Sibiu, scrie despre Mărturiile cronicarilor români asupra Romei şi Italiei (Testimonianze di cronisti romeni intorno a Roma e all'Italia).

Plecând dela constatarea că, în stabilirea obârşiei romane a neamului nostru, cronicarii mergeau pe drumul comparaţiei linguistice, autorul aminteşte o mărturie a lui *Poggio Bracciolini*, inspirat de *Enea Silvio Piccolomini*.

In drumul acesta al apropierii linguistice cu Italia, autorul poposeşte asupra conservativismului limbii române faţă de celelalte limbi romanice în ce priveşte un număr de cuvinte, cari în acelea nu se găsesc. Şi aici d-sa găseşte locul pentru a cita ascuţita intuire leopardiană : „Aggiungete quella lingua valacca, derivata pure dalla latina e che, per essersi mantenuta sempre rozza, è proprissima a darci grandi notizie dell'antico volgare latino, il quale volgare, come tutti gli altri, è il precipuo conservatore delle antichità di una lingua" (Zibaldone, III, 71).

Pentru a explica târzia trezire civilă a poporului românesc, d. Cianciolo reproduce dramaticele cuvinte ale prof. Sextil Puşcariu din a sa Istorie a Literaturii Române (p. 6 şi urm.). Astfel, chiar numai din acest pasagiu, conaţionalii autorului vor găsi în acest număr al Revistei „Romana" închinat raporturilor italo-române date istorice elocvente.

Dintre toţi cronicarii Miron Costin aduce mărturiile cele mai „fără rezerve" şi cu adevărat „triumfale" asupra Romei şi Italiei. Este vorba de „celebrul capitol" din *De neamul Moldovenilor* unde cronicarul, lăsându-şi gândul pradă închipuirii, zugrăveşte minunăţiile pământului italic.

Cu acest adevărat imn, d. prof. Umberto Cianciolo încheie investigaţia d-sale, minuţios documentată, ştiind bine ce interes vor trezi aceste rânduri în inima Italienilor pentru Ţara soră de aici. Este o contribuţie ştiinţifică de toată însemnătatea, alături de cele ale d-lor prof. Al. Marcu şi Carlo Tagliavini.

Ştefan Cuciureanu

B I B L I O G R A F I E

C Ă R Ţ I

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ“ BUCUREŞTI

Const. Pârvulescu: H. Poincaré, Cunoşt. folos. Seria A. 86.

I. Simionescu: Viaţa Pământului, Cunoşt. folos. Seria A. 87.

Maria Gen. Dobrescu: Bucătăria Sătencei, Cunoşt. folos. Seria B. 37.

Tuliu Racotă: Cnezii Cândea de Lupşa şi Voevodul Ioan de Huniedoara, Cunoşt. folos. Seria C. 119.

Constantin Turcu: J. A. Vaillant, Cunoşt. folosit. Seria C. 125.

Teodor Scarlat: Ora de sbor.

EDITURA „CUGETAREA“ GEORGESCU-DELAFRAS. BUCUREŞTI

Gabriel Drăgan: M. Kogălniceanu, Opere alese.

Gabriel Drăgan: V. Alexandri, Proză.

EDITURA „SCRISUL ROMÂNESC“ CRAIOVA

Ion Siadbei: N. Gane, Novele vol. I şi II. Clasici Comentaţi.

Elena Rădulescu Pogoneanu: Vasile Alexandri. Poezii vol. II. Clasici Comentaţi.

EDITURA „FUNDAŢIA REGALĂ PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ“ BUCUREŞTI

Shakespeare: Cum vă place (Comedie în 5 acte). Trad. din limba engleză în forma originală de **Petre Grim**[illegible]

Shakespeare: Poveste de Iarnă ([illegible]medie în 5 acte). Trad. din limba [illegible]gleză de **Dragoş Protopopescu.**

Aron Cotruş: Rapsodie Dacă — [illegible]41.

EDITURI DIFERITE

F. Păcurariu: Psalmii Neliniştii (Poeme). Edit. **Gazetei „Săptămâna“** [illegible]ipografia **„Minerva“**, Bistriţa.

D. St. Rădulescu: La Barbut, [illegible]ditura **„Vremea“.**

Preot Fl. Mureşanu: Biserica di[illegible] De[illegible]

Calendar Creştin: 1943, Edit. **M**[illegible]**liei Bucovinei**, Cernăuţi.

Ovidiu Papadima: O viziune Ro[illegible]că a Lumii. Studiu din Folclo[illegible]. **Conv. Literare.**

Lucia Mihnea: Strune de Argi[illegible]ţia **„Convorbiri Literare“.**

Const. Floru, Const. Noica[illegible] **Vulcănescu:** Izvoare de Fil[illegible] **legere de Studii şi Texte.**[illegible]**covina“ I. E. Torouţiu.**

R E V I S T E

„Cetatea Moldovei“, An. III, Vol. V, Nr. 6, 7 şi 12, 1942. An. II, vol. III, Nr. 15, 1941.

„Revista Fundaţiilor Regale“, An. VIII, Dec. 1941, Nr. 12. An. IX, Nr. 6-12, 1942.

„Jurnal de Pshotehnică“, Vol. V, Nr. 3, Iul.-Aug.-Sept. 1941.

„Horia, Cloşca şi Crişan“, An. I, Nr. 7, Iunie 1941. An. II, Nr. 3-6, Ian.-Aprilie 1942. An. III, Nr. 1-3, Oct.-Dec. 1942.

„Revista Intendenţei şi Administraţiei Armatei“, An. XXII, No. 9-10, Sept.-Oct. 1942.

„Apostolatul“, An. VII, Nr. 4-6, Apr.-Iunie, Nr. 10-12 Oct.-Dec., 1941.

„Viaţa Săceleană“, An. I, Nr. 1 Mart., Nr. 3-4 Mai-Iunie, 1942.

„Conferenţa“, An. V, Nr. [illegible] An. V, Nr. 10 Sept. 194[illegible] 12 Noem. 1941. An. VI, [illegible]pril-Iunie, 1942.

„Luminătorii“. An. VI, Nr. 9-10, 11-12 Noem.-Dec. 1942.

„Revista Intendenţei şi [illegible]**nistraţiei Armatei“**, An. XXII, [illegible] Mart. 1942. An. XXII, Nr. 4 Ap[illegible] 1942.

„Biserica Basarabeană“, An. I, Nr. 3 Iunie 1942. An. I, Nr. 5 Oct. 1942. An. I, Nr. 6 Noem. [illegible]942.

„Curierul Cooperaţi[illegible] Române“, An. XXXII, Sept. 1941 Nr. 9. An. XXXIII, Nr. 1-10, Ian.-Dec. [illegible]942.

„Analele Economice şi Statistice“, An. XXV, Nr. 4-6, Ap[illegible]-Iun. 1942.

„Familia“, An. 77, S[illegible]ia IV, Nr. 9, Sept. 1942.

COLECŢIA „CONVORBIRI LITERARE"

CĂRŢI APĂRUTE:

TEODOR AL. MUNTEANU, Meri domneşti (Poeme) Lei 60

C. FÂNTÂNERU, Poezia lui Lucian Blaga şi gândirea mitică (Studiu) . . . . „ 100

G. MURNU, Tropare (Poezii) 80

G. MURNU, Altare (Poezii) . . . . „ 80

W. v. GOETHE, **Faust** (I şi II) trad. de **Laura M. Dragomirescu** . . . . „ 300

I. AL. BRĂTESCU-VOINEŞTI, Strigăte de alarmă în chestia evreească . . . . „ 80

GENERAL RADU R. ROSETTI, Mărturisiri I . . . „ 80

EMIL VORA, Cartea Plecărilor (Poeme) . . . , 50

RONSARDA CASTRO, Opal (Poeme) . . . . , 70

W. v. GOETHE, Hermann şi Dorothea, trad. de **Laura M. Dragomirescu**. . . „ 60

PETRE PAULESCU, Fuga în Azur (Poeme) . . . „ 40

GEORGE BAICULESCU, Activitatea folkloristică a lui Nicolae Filimon . . . . „ 60

PETRU IROAIE, Omenia românească . . . . . „ 50

LUCIAN DUMITRESCU, Fraţii mei, oamenii (Poezii) . „ 70

GENERAL RADU R. ROSETTI, Mărturisiri II . . „ 80

D. NESTORESCU, Plaiul (Poeme) . . . . . „ 60

STELIAN METZULESCU, Hora Fantomelor 50

MARIN RADU VOINEA, Asceză (Poezii) . . . „ 80

O. PAPADIMA, O viziune Românească a lumii . . , 150

EUGEN MICU, Serenadă (în sol major) 100

LUCIA MIHNEA, Strune de argint (Poezii) 150

GRIGORE SĂLCEANU, Poemul creaţiunii (versuri) „ 100

LEI 100.—

„BUCOVINA" I. E. TOROUŢIU, BUCUREŞTI

25,00